MUZEJSKI RAVNATELJ
LJUBLJANA JUGOSLAVIJ

Št. 9 Poštnina poračunjena (C. C. con la posta) V Trstu, v torek, 11. januarja 1927. Posamezna številka 30 cent. Letnik LII

List izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ob nedeljah in praznikih. Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.—, pol leta L 44.—, za celo leto L 75.—, v inozemstvo mesečno L 6.50 več. — Posamezna številka 30 cent. — Oglasna cena: za 1 mm prostora v širokosti 1 kolone 2.50 L, za finančne in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov L 2.— Oglasi na prvi strani L 2.—

EDINOST

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost» Podružnišlvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Rusija in Kitajska

Dogodki, ki se odigravajo na Kitajskem, so zopet predmet najživahnejšega zanimanja v vsem evropskem tisku. V prvi vrsti seveda v angleškem, kajti ost kitajskega revolucionarnega gibanja je naperjena predvsem proti Angliji in njenim privilegijem na kitajskem ozemlju. S svojo nedavno noto, ki jo je poslala Anglija na vse prizadete velesile in predlagala, naj zavzamejo že sedaj določeno — in sicer revolucionarnemu gibanju več ali manj prijazno — stališče, je doživela ta najbolj prizadeta država popoln neuspeh. Vse ostale velesile so se izjavile proti vsakemu vmešavanju v notranje kitajske zadeve. Položaj, ki je bil dotlej neprijeten, je postal po tem neuspehu kritičen, kritičen namreč z vidika varovanja angleškega prestiža v tem delu sveta.

Čitatelje «Edinosti» smo tudi že obvestili, da vali angleško in tudi ostalo evropsko javno mnenje glavno krivdo za kitajsko revolucijo na Rusijo. Brez njene pomoči da bi si Kitajci ne upali nastopati za svojo popolno osvoboditev od vsakega tujega vpliva. Vsa slična obdolževanja pa so večinoma nejasna, govori se o navzočnosti ruskih agentov, o materialni pomoči Rusije raznim generalom in kantonski vladi itd.

Če pa hočemo zadobiti jasno sliko o stališču Rusije napram sedanji krizi na Kitajskem, o namenih in načrtih, ki jih ima sovjetska vlada v tem delu sveta, si moramo biti predvsem na jasnem o tem, kakšno je zadržanje in razpoloženje odločilnih krogov v Rusiji sami. Takoimenovani Komintern, t. j. komunistična internacionala v Moskvi, prihaja v tem pogledu še vedno v prvi vrsti v poštev kot glasiteljica mnenja tistih krogov, ki odločujejo v veliki meri o političnih smereh v Rusiji. In na zadnji plenarni seji te organizacije je bilo na dnevnem redu tudi kitajsko vprašanje. Poročevalec je bil kitajski komunist Tan-Pi-Sjan. Razprave, ki je sledila, so se udeležili vsi komunistični voditelji — ruski in inozemski. Bila je nato sprejeta resolucija, ki označa stališče sovjetskih krogov. Stalin je dopolnil resolucijo s posebnim govorom, v katerem je naglašal, da se more govoriti na Kitajskem o dejanskem vmešavanju tujih sil, dasi niso izkrcale vojaštva. Zato pa so tu nekateri generali severne Kitajske, ki so sredstvo v rokah tujih sil. Te indirektne intervencije, moramo paralizirati — je dostavil Stalin, — revolucionarne izkušnje sovjetskih republik da se morajo dati Kitajcem na razpolago v borbi proti imperializmu in srednjeveškemu socialnemu ustroju v notranjosti. Moramo se držati Leninovega priporočila, da se ima smatrati vsaka osvoboditev narodov za en člen v svetovni revoluciji. Taktična napaka pa bi bila, če bi svetovali Kitajcem, naj obrazujejo sovjete. To vprašanje ni zrelo niti v kitajskih industrijskih središčih. Za sedaj je treba ustanavljati kmetske odbore in jih pripravljati za prevzem zemlje iz rok fevdalcev, treba je voditi borbo za znižanje davkov, za nacionalizacijo železnic in najvažnejših tovaren. Iz kitajske narodne organizacije Kuomin-tang kitajski komunisti ne smejo izstopiti, temveč je njihova dolžnost, da paralizirajo v tej organizaciji one elemente, ki hočejo ovirati njihovo odločnost.

To poročilo osvetljuje najbolje razpoloženje III. internacionale napram kitajski krizi. V azijski ruski politiki igra Kitajska brez dvoma najvažnejšo vlogo. Iskanje normalnih zvez z vsemi vladami na ozemlju Kitajske, v prvi vrsti s kantonsko vlado, diplomatske misije med drugimi in to vlado, dalje dejstvo, da potečejo ravno l. 1926. in 1927. roki nekaterih važnih mednarodnih pogodb z evropskimi državami, dalje spor med kitajskim delavstvom in japonskimi industrialci v Kantonu in širjenje tega spora po drugih krajih — vse to spominja sovjetsko Rusijo na prerokbo Lenina, da bo Kitajska doživela v kratkem svoje lastno novo leto.

Zelo važna je okoliščina, da je obrnjena ost sedanjega gibanja na Kitajskem proti onim državam, s katerimi nima Rusija normalnih mednarodnih odnošajev. Kakršenkoli neuspeh teh držav na Kitajskem slabi njihov položaj, in tega se prav dobro zavedajo v moskovskem komisarijatu za zunanje zadeve.

Iz vseh teh razlogov izziva kitajska narodna revolucija v Rusiji ne samo splošne simpatije, temveč mu prihaja iz nje tudi znatna moralna če ne materialna pomoč. Svrha te pomoči je v prvi vrsti v tem, da se izravna pomoč, ki jo dajejo na drugi strani ostale države, posebno Japonska, severnim generalom, ki se borijo proti kitajski revoluciji. Tudi sovjetska vlada sama ne taji svoje simpatije za kantonsko revolucionarno gibanje. Izjavila je to že ponovno skozi usta svojih najuradnejših zastopnikov, tako n. pr. v govoru Kalinina povodom proslave Sunjatsena, ustanovitelja kitajske narodne organizacije. Tudi Čičerin je podal ob raznih prilikah podobne izjave. Sovjetska vlada primerja svoje simpatije za kantonsko vlado s simpatijami Japonske za Čan-So-Lina v Mandžuriji.

Formalno pa se drži Rusija strogo nevtralno, kar dokazuje dejstvo, da ima svoje predstavnike toliko pri pekingski vladi, kolikor pri Čang-So-Linu v Mukdenu, kolikor tudi pri južno-kitajski vladi. Odločno pa zanikava sovjetska vlada trditve, da bi dajala južno-kitajski revoluciji tudi materialno pomoč v orožju in denarju. V Moskvi se pripoveduje, kako je neki japonski novinar vprašal visokega sovjetskega dostojanstvenika, ali podpira sovjetska vlada Kantonce. Politik mu je odgovoril: «Mi ne podpiramo Kantovcev ne z denarjem ne z orožjem, kakor ne podpira Japonska Čan-So-Lina ne z denarjem ne z orožjem.»

Finančne prilike v Rusiji seveda ne dopuščajo, da bi bila te vrste pomoč velika. Toda poleg načina direktnega podpiranja pa so tu drugi, ki so še izdatnejši. Na prvem mestu je treba omeniti Sunjatsenovo kitajsko vseučilišče v Moskvi. To vseučilišče je politična šola, v kateri se vzgaja pod vodstvom Radeka 200 izbranih dijakov iz južne Kitajske. Res je, da vzdržuje univerzo neko privatno društvo, toda k temu prispeva skoro vsa sovjetska javnost in vse gospodarske organizacije. Študente vzdržuje univerza sama in jih pripravlja, da vodijo po končanih šolah borbo v domovini proti vsem onim, ki ovirajo kitajsko svobodo. Ta šola že danes vpliva indirektno na kitajske revolucionarne kroge, a ves njen vpliv se bo pokazal še le v bodočnosti.

Velika pomoč kitajski revoluciji je bila tudi zaščita maršala Feng-Juj-Sjana, ki se je po porazu svoje armade bil zatekel v spomladi l. 1926. na ruska tla. Maršal je sklenil, da se posveti tu študijam, ki naj ga usposobijo v vojaškem in političnem pogledu za vlogo voditelja. Odločil se je bil, da ostane v Rusiji več let, a v avgustu, ko so začeli Kantonci prodirati, je v naglici reorganiziral ostanke svoje armade in obogačen s skušnjami, ki si jih je pridobil pri svojih stikih s krogi rdeče vojske, je zopet vdrl na kitajsko ozemlje ter se obrnil proti severo-vzhodnim generalom. Njegovo prodiranje proti zapadu se neprenehoma nadaljuje. Pri tem je zelo važno, da vodi sedaj tudi ta general borbo pod vodstvom narodne stranke Kuomingtan, v katero je pred kratkim vstopil.

Po vsem tem se torej vidi, da se toliko sovjetski krogi kolikor tudi III. internacionala prav pridno zanimajo za dogodke na Kitajskem. Vendar pa se zavedajo tudi težkoč, s katerimi se mora boriti kitajska revolucija, in zato so zelo previdni ter se izogibljejo vsake izjave, ki bi kakorkoli kazala, da se hoče Rusija v to vprašanje tudi dejansko angažirati. Moralni vpliv Rusije na kitajske revolucionarce pa je izven vsakega dvoma in je, kakor je pokazal neuspeh angleških poskusov pomirjenja s šterlingov polno roko, močnejši — vsaj za sedaj — nego vsi ostali vplivi.

Rimska agencija

proti onim, ki napadajo tiranski pakt

RIM, 10. (Izv.) Kakor zatrjuje «Agenzia di Roma», sledijo rimski politični krogi s pozornostjo obnovljeni gonji enega dela francoskega in jugoslovenskega časopisja radi tiranske pogodbe in radi vedno bolj prisrčnih odnošajev med Italijo in Albanijo. Pa čeprav ne pripisujejo tej gonji prevelikega pomena. V tej časopisni kampanji je opažati, pravi omenjena agencija, dve značilni igri: s prvo se poskuša izzvati temna sumničenja o italijanski politiki v Albaniji, z drugo pa se skuša razširiti alarmantne vesti o notranjem položaju v Albaniji. Te vesti so dosegle svoj višek, nadaljuje «Agenzia di Roma», v napovedi nove vstaje, ki je baje izbruhnila v okolici Skadra. Pravi nadalje:

Za razvoj prve igre skrbi del francoskega časopisja, za razvoj druge pa skrbi del beograjskega časopisja, tod» med obema strankama vlada brez dvoma sporazum v skupnem nastopanju. Po obširnih pojasnilih italijanske in albanske vlade, in po nedavnem oficijelnem priznanju Francije o popolni zakonitosti tiranske pogodbe in italijanske politike v Albaniji, dokazuje ta kampanja, da hočejo nekateri zainteresiranci neprestano povzročati nesporazumljenja med Rimom in Beogradom ter med Rimom in Parizom. Vendar pa italijanski krogi ne dvomijo, da odgovorni činitelji nimajo prav nič skupnega s to kampanijo. Toda ne glede na to okolnost tvori neutemeljena gonja onega časopisja nevarnost za mednarodne zmešnjave ter vzbuja najrazličnejše interpretacije, ki ovirajo razjasnitev mednarodnega položaja. Navzlic temu nadaljuje italijanska politika neovirano razvijanje svojega programa prijateljskega sodelovanja z Albanijo in to ob popolnem spoštovanju njene neodvisnosti. Bistvo italijanske politike obstoja baš v izvajanju tega programa, ker so odgovorni činitelji prepričani, da so tudi ti brezuspešni, čeprav nadležni poskusi obšojeni na razkrinkanje in da se bodo izkazali za pristranske in izmišljene.

Nettunske konvencije

ne bodo ratificirane?

RIM, 10. (Izv.) Današnji večerni listi prinašajo pod vprašajem vest z Dunaja, po kateri naj bi nameravala Jugoslavija odkloniti ratifikacijo nettunskih konvencij. To vest prinašajo po «Reichposti».

Veliko zalogo orožja

so odkrili pri Turinu

TURIN, 10. V vasi Loumanu pri Collegnu je bila včeraj odkrita velika zaloga orožja. V okolici Collegna so oblasti že večkrat izsledile večje zaloge vojnega orožja, kajti mesto je bilo svoj čas eno izmed glavnih središč komunističnega gibanja, ki ga je tamkaj vodil bivši župan Baldini. Neki fašistovski avantgardist, ki se je včeraj igral na travniku, je med kopanjem zadel ob cev puške, ki je bila zakopana v zemljo. O tej stvari je takoj obvestil druge in zastopniki oblasti, ki so prišli na lice mesta, so našli majhen top, 34 vojaških pušk, 40 cevi in mnogo drugih delov strojnih pušk, 5 zabojev patron, 13 zabojev ročnih granat, 2 cevi želatine in 25 čelad, na katerih sta bila naslikana srp in kladivo. Policija poizveduje.

Kako živijo italijanski emigranti

na Francoskem

RIM, 10. «Informatore della Stampa» je dobil iz Pariza poročilo, v katerem je rečeno, da preživljajo italijanski politični izseljenci na Francoskem težko krizo. Razun Bazzija, Trevesa, Fasciola, Rossija, Cicottija, De Ambrisa in še nekaterih drugih, so ostali brez dela in živijo v velikem pomanjkanju. Od novinarjev so, razun dveh, vsi brez posla. Z denarnimi sredstvi, ki so jih dali Bazzi, Treves in še nekateri, je bila za te ljudi ustanovljena ljudska kuhinja, ki jo vodi žena bivšega socijalističnega poslanca Modiglianija, kateremu se tudi slabo godi, kajti njegovi posli na Dunaju se niso dobro iztekli. Tudi Donati, bivši ravnatelj lista «Corriere degli Italiani» je sedaj brez posla. Kakor zagotavlja «Informatore della Stampa», je položaj italijanskih emigrantov že tak, da se mnogi žele povrniti v Italijo.

Zborovanje zastopnikov borznih agentov

RIM, 10. (Izv.) V petek, soboto in včeraj zjutraj se je vršilo zborovanje zastopnikov borznih agentov, ki je bilo sklicano v svrho razprave o zakonskem načrtu za nov borzni zakon. Zborovanje je dokončalo svoje delo in je z veliko pozornostjo razpravljalo o borznem zakonu ter se je zaključilo z izrazi svojega popolnega zaupanje zastopnikom notranjega ministrstva glede novega zakona.

Dr. Rybař je prestal krizo?

BEOGRAD, 10. (Izv.) Po informacijah v sanatoriju na Vračaru, se je zdravstveno stanje dr. Rybáře obrnilo na bolje in zdravniki so prepričani, da je kriza prestana.

Ako ne nastopijo nove in nepredvidevane komplikacije, je še precej upanja, da bo dr. Rybář okreval.

Dr. Cvijić na smrtni postelji

Kralj obiskal bolnika

BEOGRAD, 10. (Izv.) Skrajno pa se je poslabšalo danes stanje dr. Cvijića, drugega bolnika, za čigar bolezen se istotako zanima vsa javnost. Dr. Cvijić leži na smrtni postelji in zdravniki izgubljajo vsako nado. Med številnimi posetniki se je sinoči pri dr. Cvijiću zglasil tudi kralj, ki se ves čas zanima za bolnikovo stanje.

Radićevi shodi

v Dalmaciji

BEOGRAD, 10. (Izv.) Pravoslavni božični prazniki so potekli v popolnem zatišju. Edini politični dogodek je bilo včeraj veliko zborovanje Svetozarja Pribičevića, ki se je vršilo v veliki dvorani kazina. Prisostvovalo je okrog 3000 zborovalcev.

Danes je začelo politično življenje postajati bolj živahno. Vršilo se je več konferenc med radikalskimi prvaki, in Marko Trifković, predsednik narodne skupščine, je napram novinarjem dejal, da bo začela narodna skupščina 25. t. m. delovati. V narodni skupščini pa je danes opoldne zasedal, po daljšem odmoru, plenum finančnega odbora, ki je nadaljeval načelno debato o novem državnem proračunu.

Z velikim zanimanjem komentirajo tukajšnji krogi poročila, ki prihajajo iz Dalmacije, da je, na svoji turneji, na kateri se nahaja že nekaj dni v spremstvu svojega nečaka Pavla Radića in dr. Krajača, Stjepan Radić imel v nedeljo sedem zborov, ki pa so bili vsi slabo obiskani. Ves beograjski tisk soglasno poroča, da Radić doživlja v Dalmaciji nepričakovane neuspehe. Posameznim njegovim zborom je baje prisostvovalo samo 200 do 300 ljudi in še med temi je bilo naposled precej njegovih političnih nasprotnikov. Sinoči je Radić dospel v Sinj, kjer je imel sestanek v neki gostilni. Prišlo je tudi precej nasprotnikov, ki so takoj začeli prirejati demonstracije.

Danes zjutraj je zboroval Radić v Prilu. Nastopili so ponovno demonstranti, ki jih je morala razgnati žandarmerija.

Pol mesta zgorelo

v Južni Srbiji

SKOPLJE, 10. (Izv.) V mestecu Peči je v pravoslavni božični noči izbruhnil strahovit požar ter je pogorelo pol mesta. Med tem je 22 trgovin, 2 lekarni in poveljništvo orožništva. Med požarom je divjal strahovit vihar, ki je onemogočal gašenje. Samo materijalna škoda v pogorelih trgovinah se ceni na več kot 10 milijonov dinarjev.

Poštna tatvina v Ljubljani pojasnjena

LJUBLJANA, 10. (Izv.) Poštna tatvina za 79.000 dinarjev, o kateri smo pred par dnevi poročali, je pojasnjena. Zagonetno tatvino v poštnem avtomobilu je izvršil šofer Ivan Mandel, ki je tatvino že priznal in tudi podal obširno izpovedbo, kako so mu pri tatvini pomagali njegovi svojci. Policija je našla skoro vso ukradeno vsoto ter je Mandela ter ostale krivce izročila sodišču.

Protestno zborovanje radi ljubljanskega gledališče

LJUBLJANA, 10. (Izv.) Včeraj se je v Ljubljani vršilo veliko protestno zborovanje v operi proti prikrajševanju slovenskega gledališča v Ljubljani. Nastopili so posamezni govorniki v imenu stanov in strank, kar je dokaz, da vsa javnost obsoja postopanje vlade, ki zahteva, da bi tukajšnje gledališče nadaljevalo delovati, toda brez vladne pomoči. Soglasno je bil sprejeta resolucija, da se mora narodno gledališče v Ljubljani vpoštevati v državnem proračunu vsaj toliko kot doslej.

Bethlen bo obiskal Rim

Z on. Mussolinijem bo razpravljal o madžarskem izhodu na morje

BUDIMPEŠTA, 10. «Pesti Naplo» javlja, da bo madžarski ministrski predsednik koncem februarja, po otvoritvi novega parlamenta, odpotoval v Rim, kjer hoče urediti važna gospodarska vprašanja, ki zanimajo Italijo in Madžarsko. Predvsem pa bo grof Bethlen v Rimu razpravljal z zastopniki italijanske vlade o vprašanju madžarske pomorske luke ob Jadranu. Za to vprašanje se, kakor znano, v veliki meri zanima tudi Italija, ki je svetovala Madžarski, naj bi si za svojo izvozno in uvozno trgovino izbrala Reko. Razgovori v tem smislu so se že vršili diplomatičnim potom, sedaj pa so potrebna direktna pogajanja, da se zadeva končnoveljavno uredi.

Bethlen se bo za časa svojega bivanja v Rimu sestal z italijanskim ministrskim predsednikom on. Mussolinijem in sprejel ga bo v avdijenco tudi kralj.

Madžarski list pravi, da bo Bethlenovo potovanje v Rim pomenilo važen dogodek v evropski politiki.

Vtis v Beogradu

BEOGRAD, 10. (Izv.) V beograjskih političnih krogih se je danes raznesla vest, da odpotuje grof Bethlen iz Budimpešte v Rim. Temu potovanju pripisujejo veliko važnost in naglašajo, da je to ena izmed akcije za izoliranje jugoslovenske države. Kakor sodijo v Beogradu, gre za tem, da se med Italijo in Madžarsko sklene novo prijateljstvo. Pri tem sestanku med Bethlenom in on. Mussolinijem se bo razpravljalo tudi o vprašanju zasedbe kraljevskega prestola na Madžarskem.

Volitve v francoski senat

Zmagale so stranke levice — Millerand propadel

PARIZ, 10. (Izv.) Včeraj so se vršile v Franciji volitve v senat, katerega člani so izvoljeni za dobo 9 let, toda vsaka tri leta se volitve ponavljajo in pri teh volitvah se voli ena tretjina senata.

Pri včerajšnjih volitvah se je imela izvoliti ena taka tretjina senata, ki šteje 180 mandatov. Pri včerajšnjih volitvah so dobili: radikalni socijalisti, ki so imeli prej 51 mandatov — 48 mest; neodvisni radikali, ki so prej imeli 8 mandatov — 7 mest; levi republikanci, prej 21 — sedaj 16; republikanci (22) 19; socijalisti (2) 10; republikanski socijalisti (0) 2; socijalni komunisti (0) 2; konservativci (4) 4.

Od prejšnjih senatorjev jih je bilo spet izvoljenih 47. Med neizvoljenimi se nahaja tudi bivši predsednik republike Millerand.

Izid včerajšnjih volitev pomeni potemtakem zmago, sicer ne preveč veliko, kartela oz. skrajne levice.

Preiskava radi katalonske zarote zaključena

Macha in Garibaldi prideta pred sodišče

PARIZ, 10. (Izv.) V preiskavi radi zarote Kataloncev, je bila sestavljena obtožnica, s katero se izročajo sodišču 18 obtožencev, med katerimi sta poveljnik zarotnikov Macha in stotnik Garibaldi. Ostalih 25 zarotnikov ne bodo spravili pred sodišče. Proces se bo vršil 20. t. m.

Nemška vladna kriza

ne bo še kmalu rešena?

BERLIN, 10. (Izv.) Danes dopoldne je sprejel Hindenburg predsednika državnega zbora Loebeja, ki ga je informiral o zamotanem parlamentarnem položaju.

Hindenburg goji baje upanje, da bo, po popoldanskih razgovorih, katere bodo imeli načelniki posameznih strank, mogoče že danes zvečer ali pa najkasneje jutri zjutraj lahko pozval eno politično osebnost, da sestavi novo vlado.

Hindenburg bi si rajši želel vlado, ki bi jo podpiral blok desnice, kateremu bi bila zagotovljena večina, nego vlado iz srednjih strank, ki bi jo podpirali samo nacijonalisti. Če bi se to izkazalo za nemogoče in ako bi se izjalovil tudi načrt za veliko koalicijo, tedaj bo Hindenburg najbrž razpustil državni zbor. Vsekakor pa so v tej zadevi nemogoča kakršnakoli prerokovanja.

Začasna kantonska vlada

Protiangleški izgredi na Kitajskem

ŠANGHAJ, 10. (Izv.) Kitajski demonstranti so porušili zidove in vrata ter so vdrli v angleško koncesijo v Kin-Kangu ter so pričeli pleniti. Ker ni bilo kitajskim oblastim mogoče zadržati demonstrante ter jih izgnati iz koncesije, je nastopila ena stotnija ameriških mornarjev, ki je prevzela angleško koncesijo v svojo zaščito.

Po informacijah iz Wu-Hanga, nove prestolice kantonske vlade, je bila tamkaj sestavljena provizorična vlada, ki jo sestavljajo: Evgen Kenn, minister za zunanje zadeve, Sun-Fo, sin umrlega prvega predsednika kitajske republike, in Tu-Song, ki je vojaški komisar kitajske vlade.

Velika nesreča v kinematografu

77 mrtvih in nad 50 ranjenih Pretresljivi prizori

MONTREAL, 10. V kinematografu «Lauries» v Montrealu je izbruhnil včeraj požar. Med gledalci, katerih je bila dvorana nabito polna, je zavladala velika panika. Vse je sililo na prosto in v veliki gneči je bilo mnogo oseb pohojenih.

Predstave se je bilo udeležilo tudi kakih 500 otrok, ki so bili večinoma na galeriji. Ko so se pokazali prvi plameni, so vsi silili po stopnicah, da bi se rešili iz nevarnosti. Stopnišče pa se je udrlo in mnogo otrok je obležalo mrtvih. Iz ruševin so potegnili 96 trupel, kakih 50 oseb pa, ki so bile ranjene, je bilo prepeljanih v bolnišnico.

Vest o hudi nesreči se je takoj razširila po vsem mestu. Velikanska množica meščanov se je bila zbrala na mestu nesreče in odigravali so se pretresljivi prizori, ko so jokajoče matere in obupani očetje iskali svoje hčerke in sinove.

MONTREAL (Kanada), 10. (Izv.) O požarju v kinematografu «Lauries» v Montrealu so znane še naslednje podrobnosti:

Število človeških žrtev znaša 77, kakor je bilo pozneje ugotovljeno. Žrtve katastrofe so večinoma otroci od petih do šestnajstih let. Kakor izgleda, se je požar začel razvijati v ložah prve vrste. Izzval je veliko paniko, pri čemur so mnogi izgubili svoje življenje radi velike gneče ob izhodih in ker jih je zadušil dim. Prihiteli so duhovniki in nudili poslednje tolažilo umirajočim.

Eden izmed najbolj žalostnih slučajev se je odigral v mrtvašnici, ko je stražnik Albert Boisseau, ki je pomagal zlagati mrliče naenkrat z grozo zapazil pred seboj trupla treh svojih otrok, med katerimi je imel najmlajši sedem let, in je tiščal med zobmi še košček čokolade.

Veliko železniško nesrečo

16 mrtvih in 28 ranjenih

BERLIN, 10. (Izv.) Berlinskim listom poročajo iz Moskve, da je brzovlak Moskva-Irkustk skočil s tira v bližini postaje Ansaki, pri čemur je izgubilo življenje 16 oseb, 28 pa jih je bilo težko ranjenih.

Trst in neoklasicizem

Članek «Trst in klasicizem» je obravnaval vpliv, ki ga je imela klasična arhitektura na zunanjost našega mesta. Videli smo, kako se je tedaj na ruševinah nekdanjega mesta pričelo dvigati kmalu zatem novo mesto, kateremu je hotela semkaj priseljena rimska kolonija dati popolno lice klasičnega, imperijalnega Rima. — Neverjetno hitremu povzdigu mesta je sledila tem katastrofalnejša propast.

Akoravno je skoraj gotovo, da niso Huni porušili mesta, kakor hoče to vedeti tedanja ljudska govorica, je pa vendar mnogo trpelo pod vojskami raznih germanskih plemen. Število prebivalcev, ki je za časa rimske zasedbe presegalo 20.000, je v naslednjih letih padlo na neznatno število 4 do 5 tisočev.

Prehud je bil udarec za Trst, da bi se mogel v naslednjem času kmalu zopet dvigniti do svojega nekdanjega blagostanja. In tako vidimo, da gredo vse stilistike, ki so sledile rimski klasični, skoraj neopaženo mimo našega omamljenega mesta. Le od časa do časa se prebudi iz svojega mrtvila ter se kot neokreten diletant malo pozanima za ta ali oni slog, ki je bil v drugih deželah pridobil že rodovitna tla.

Nad eno tisočletje traja ta depresija in uboštvo Trsta; in ako izvzamemo našo baziliko, nimamo iz tedanjega dolgega razdobja nobenih znamenitih spomenikov.

Novo življenje pričenja živeti mesto še-le za časa vladanja Karla VI. Le-ta je z raznimi patenti, s katerimi je predvsem nameraval oslabiti moč beneške republike, zagotovil prometu in plovbi razmah. V svrho boljših zvez za zaledjem je ukazal zgraditi mostove in ceste ter s tem skrajšal predvsem pot do raznih važnih trgovskih središč. In ko je slednjič, po obotavljanju, pristal na prošnjo tržaške občine, da bodi Trst, kot najprikladnejše mesto, razglašen kot prosta luka, je bila mestu zagotovljena gotova in boljša bodočnost. Tujci iz raznih dežel, posebno rokodelci, so se pričeli naseljevati v mestu in izven mestnega zidovja. — Iz te dobe gospodarskega preporoda datira spomenik, ki ga nahajamo na trgu Unità; ta spomenik so bili postavili Tržačani Karlu VI. v znak zahvale za njegovo skrb za razmah mesta. Spomenik sestoja iz podstavka, stebra in na njega kapitelju se nahajajočega mramornatega kipa predstavljajočega vladarja. Omenjam ta spomenik, ker je tvoril še pred kratkim, skupno z bližnjim vodnjakom — iz dobe vladanja Marije Terezije — predmet dolge in ostre polemike v tukajšnjih časopisih v zvezi z modernizacijo trga. Obveljala je slednjič zahteva starinoslovcev, da naj ostaneta spomenika še nadalje na svojem mestu. Priznati moramo, da akoravno odgovarja steber v svojih proporcijah estetičnim zahtevam, vendar jima, posebno vodnjaku, ne moremo pripisovati velike umetniške, ampak bolj zgodovinsko vrednost.

Započeto delo v prid Trsta je nadaljevala tudi Marija Terezija. Za časa njenega vladanja je bilo porušeno zidovje, ki je omejevalo mesto. Nove zgradbe, ki so se pričele dvigati okrog starega mesta, so bile enostavne; skromen je bil začetek, ki pa je obljubljal tem trajnejši razvoj.

Prebujenje Trsta se vrši v dobi važnega revolucijonarnega pokreta v arhitekturi; v mislih imam reakcijo, ki je nastala proti depravirani arhitekturi preporoda (renesanse), ali kakor jo z lepšo besedo imenujemo «baroku», ter njegovemu nadaljnemu izrodku, francoskemu «rokokò». Doba slavnih arhitektov preporoda (Bramante, Palladio, Buonarotti i. dr.) je bila minila in njihovi nasledniki in imitatorji, ki so hoteli slediti vzgledom svojih prednikov, so povzročili propast arhitekture XV. in XVI. stoletja. Pravzaprav označamo lahko že Michelangelo Buonarottija kot očeta baroka; toda njegov barok ni nezmisel, ni depravacija: je aplikacija, udejstvovanje velikih idej v arhitekturni, slikarski in kiparski umetnosti. Akoravno ne moremo imenovati vse zgradbe baročnega stila kot nelepe, spominjam na pr. samo na Berninija v Italiji, vendar absolutno neupoštevanje vsakega elementarnega pravila ni moglo roditi dobrih sadov. Umljiva je bila zato reakcija, ki je nastala že za časa Ludovika XVI. na Francoskem proti tej anarhiji v arhitekturi. Slavni učenjaki, med temi znani starinoslovec in kritik Winckelmann, kateremu je zločinska roka nekega Arcangeli v Trstu pretrgala nit življenja in katerega zemski ostanki so bili shranjeni v mramornatem sarkofagu v tukajšnjem lapidariju, so pozivali v svojih razpravah na zopetni povratek h klasicizmu. In tako pademo zopet iz enega ekstrema v popolnoma nasprotnega: iz baroka in rokokò brez pravil, brez principov, v strogi klasicizem, neoklasicizem ali akademsko stilistiko, v svet vzorcev in zakonov.

Iz te prehodne dobe nam je ohranjena le še ena zgradba: je to «Vila Necker», ki se nahaja v ulici SS. Martiri (blizu trgovinske univerze) in kjer je sedaj nastanjeno armadno poveljništvo. Poslopje samo je strogo neoklasično; le kamenite, raznolike vaze ograje in kamenite dečje glave terase vile nas še spominjajo na barok.

Najlepšo neoklasično arhitekturo nahajamo pa na Verdijevem trgu in v njega neposredni bližini.

Evo tu predvsem občinsko gledališče! Pertsch, tržaški Nemec, mu je (l. 1801) določil resno, milanskemu gledališču Scala precej slično pročelje. Vidimo Pertscha v tem delu kot marljivega učenca teoretikov; kakor, da je strogo sledil vsem pravilom, ki so jih starinoslovci na podlagi, iz klasične dobe preostalih spomenikov sestavili, tako vidimo, da si na tem poslopju odgovarjajo proporcije posameznih sestavnih delov. — Visok podstavek, obsegajoči prizemlje in mezanin, tvoreči v srednjem delu obokano enostavno vežo in teraso, nosi vrsto visoki polstebrov jonijskega slога; srednja skupina je polukrožnega, stranske pravokotnikovega prereza. Zaključuje poslopje na stebrih nahajajoča se, iz treh delov (arhitrav, fris, okvir) sestoječa trabeacija, v katere srednjem delu, frisu, nahajamo med okenci, reliefe. Na vrhu, na atiku, ki sledi okvirju, vidimo precej enostavno izklesano alegorično skupino. Lepša sta kipa v vdolbinah podstavka. — Zadnja fasada, proti morju gledajoča, je precej slična sprednji.

Nasproti gledališču nahajamo veliko poslopje, Tergesteum, ki pa v svoji enostavni zunanjosti ne nudi — v arhitektonskem oziru — nič posebnega.

Mnogo živahnejše od Pertschevega pročelja občinskega gledališča, je ono borze, ki si ga je zamislil (l. 1802.) neki Molari. — V splošnem tvori to poslopje s svojimi visokimi dorijskimi stebri, oni vežo (pronao) tvoreči krožnega, stranski pravokotnikovega prereza, s svojo, istemu slogu odgovarjajočo trabeacijo, s svojimi umetniško izklesanimi številnimi kipi, mnogo monumentalnejši vtis. S fineso so izklesane tudi relijefne alegorične slike v višini prvega nadstropja. Vidimo tudi, da je polagal Molari precejšnjo pažnjo tudi stranskim fasadam, katere je v tem slučaju razdelil tudi potom d o r i j s k i h polstebrov, medtem ko so Pertscheve zelo enostavne.

Ob začetku kanala nahajamo palačo, ki datira tudi iz neoklasične dobe arhitekture. Bogat Grk Carciotti si je izbral (leta 1805.) za projektanta tega svojega poslopja Pertscha. Zato vidimo tudi tukaj, da nosi celo stavbo, kakor pri gledališču, visok, do prvega nadstropja segajoči podstavek. V srednjem delu pročelja nahajamo na tem podstavku šest kanaliranih jonijskih kolon, ki nosijo zopet trabeacijo. Nad stavbo se dviga kupola, sestoječa iz bobna in na tem se nahajajoče kalote. Mojstrsko so izklesani — šestim kolonam odgovarjajoči — kipi na atiku in relijefi. Tudi na tem poslopju ima zadnja fasada sprednji slično in odgovarjajoče lice.

Zadnje veliko delo, ustvarjeno v tem mrzlem stilu, je cerkev sv. Antona. S svojim tlorisom pravokotnika, s svojo, od vrste visokih jonijskih kolon omejevano vežo, s svojim impozantnim stopnjiščem, nas ta zgradba spominja nazaj na klasične templje paganske dobe. Razen kipov svetnikov na atiku, ne nahajamo nobenih drugih dekoracij: enostavne stranske fasade razdeljujejo polstebri; navadna okna, v zadnji steni pravokotnikove in stranskih stenah polukrožne oblike propuščajo svetlobo v notranjost. V notranjosti sami občudujemo zopet lepo proporcijo stebrov, lepe kupole; ne nahajamo pa v njej, ne na stenah, ne na lokovih, ne na kupolah, onih lepih dekoracij, ki so dičile nekdanje paganske, rimske in grške klasične templje. Nad cerkvijo se dviga kupola precejšnjega premera. — To cerkev je projektiral neki Nobile, in letos je ravno sto let, odkar so jo pričeli graditi.

Ogledali smo si tako najznamenitejše, do današnjega dne ohranjene predstavnike tržaškega neoklasicizma; stilistike, ki je bila pri nas v celi prvi polovici minulega stoletja ideal tedanjih projektantov. Kdo bi našteval in opisal vso ono veliko število, večino tržaških poslopij iz tedanje dobe! Povsod, skoraj ob vsaki ulici jih nahajamo. Enostavna pročelja, v sredini, navadno, glavnega pročelja nekaj kolon ali polstebrov indiferentnega sloga, mnogo tudi kak relijef ali kamenita vaza ali celo kip, to so vam glavne karakteristike, «leitmotiv», teh stanovanjskih zgradb neoklasicizma; stilistika, ki naj bi bila črpala svojo lepoto v idealnem klasicizmu.

Toda sčasoma je pričela ta enostavnost in mrzlota dolgočasiti; strogi zakoni in pravila so omejevala, dušila vsak razvoj. In misli projektantov so se obrnile nazaj, proti stilistikam srednjega veka; renesančna, gotska in romanična arhitektura so zmagale nad neoklasicizmom.

S. I.

DNEVNE VESTI

Odpuščeni učitelji

Poročajo nam še o naslednjih odpustitvah naših učiteljev in učiteljic: Ana Macarol, učiteljica v Orleku pri Sežani, Leopoldina Kos, učiteljica na Vojskem pri Idriji, Franc Bolè, učitelj v Misličah, Angela Čendem, učiteljica v Vedrijanu, Alojz Benko, učitelj v Rihemberku, Anton Baša, učitelj v Sežani.

Naslovi na pismih v italijanskem jeziku

Tukajšnja poštna uprava sporoča:

V nadaljnje pojasnilo nedavno objavljene vesti, da se morajo pisati naslovi na poštnih pošiljatvah v italijanskem jeziku, se ponovno opozarja, da velja naredba za pošiljatve, ki so naslovljene v kraljevino, in posebno v kraje, ki so bili priključeni po vojni.

Predpisi se morajo držati v prvi vrsti glede kraja, v katerega se pošiljatev pošilja, in še le v drugi vrsti glede stanovanja.

Novi predpisi za brzojavljanje

Občinstvo se opozarja, da mora pošiljatelj brzojavke — v nasprotju z dosedaj veljavnimi predpisi — podpisati ime, priimek in stanovanje tudi tedaj, če je brzojavka naslovljena v kak kraj v kraljevini.

Prehod novinarskih sindikatov k Zvezi intelektualcev

Javlja se, da bo v najkrajšem času objavljen kr. odlok o prehodu deželnih novinarskih sindikatov, ki so bili prej uvrščeni v industrijsko zvezo, v zvezo intelektualcev.

SMRTNA KOSA.

Iz Barkovelj nam pišejo:

Še enkrat je kruta bela žena posegla v naše vrste in nam je ugrabila nadebudnega mladeniča, neumornega člana «Barkovljanskega godbenega društva».

V nedeljo popoldne smo imeli v Barkovljah pogreb, ki je pokazal kaj smo s tem mladeničem zgubili. V velkio tolažbo žalujoči družini, bil je veličasten pogreb. —

Dolgo pred določeno uro so se začele zbirati množice prijateljev in znancev pred hišo žalosti in «Godbeno društvo» je prišlo korporativno z godbo na čelu, da sprejme svojega nenadomestljivega člana k zadnjemu počitku.

Tužno je zapel mrtvaški zvon in mladeniči so dvignili krsto na svoje rame, žalostno v tužnih akordih mrtvaške koračnice, so zadonele trombe in sprevod se je začel premikati. — Cvetja in vencev, ki so ga nosile v belo oblečena dekleta, ni hotelo biti ne konca ne kraja, za krsto pa nepregledna množica prijateljev....

Tako je prišel sprevod v cerkev. Po običajnih molitvah so se hoteli tudi pevci pevskega društva «Adrije» poslovili in zapeli so mu krasni «Blagor mu...», ki je genil vse pričujoče do solz. —

Žalostno so zopet zadonele trombe in turobno je udarjal boben in že se je zopet sprevod premikal proti pokopališču. Trden mrak je že legel na zemljo, ko je sprevod dospel na vrt miru. Tiho so stopali pogrebci drug za drugim in napolnili pokopališče. Zunaj pa so se zgubljali zadnji akordi. godbe.

Po duhovnikovih molitvah, zagrmijo že v polutemni mogočni basi «Adrije» z «Usliši nas gospod» To so bili trenotki, ki jih ni mogoče popisati, vsi do zadnjega smo bili ginjeni do solz.

Tako narod izkazuje čast svojim neumornim delavcem.

Lahka mu bodi domača zemljica!

PRENOS LEKARNE

Tukajšnja kr. prefektura sporoča: Prizadeti se opozarjajo, da je prošnja Feruccio Bolaffio za prenos lekarne «All' Alabarda» iz ulice Giuliani št. 42 v ulico Montecchi št. 17 pribita v smislu čl. 11. pravilnika od 13. julija 1914, št. 829 na razglasnih deskah prefekture in občine.

Jezičnik:

Hubelj

Zanimivo poročilo g. Jos. Jurce v «Edinosti» pretekle nedelje o industrijskih početkih ob Hublju se zaključuje s tolmačenjem imena tega potoka. Rad berem, in upam, da tudi drugi radi berejo, kadar nam g. Jos. Jurca tolmači naša imena. Prepričan sem, da je to njegovo delo zelo koristno in zaslužno. Prav radi tega pa menim, da ne smem pridržati za se nekaj pomislekov, ki so se mi oglasili proti njegovemu tolmačenju imena «Hubelj». V tem imenu odkriva g. Jos. Jurca naš pridevnik «hiter», tako da bi se ime po svojem pomenu prilegalo hitremu, deročemu potoku.

G. Jos. Jurca trdi, da ima pridevnik «hiter» samo v slovenščini ta pomen in da je nastal iz hub-ter. Kar se pomena tiče, si dovoljujem opomniti, da pomeni «hitar» v srbščini-hrvaščini najprej prav isto in šele potem, po prenosu s telesnega na duševno, uren, spreten, prebrisan, zvit, a na Moravskem in v poljskem narečju pomeni, vsaj po Bernekerjevem etimološkem slovarju, tudi hiter. Kar se nastanka besede tiče, ne vem, odkod je g. Jos. Jurca vzel osnovo hub-, ne odkod mu je pripona -ter. Breznikova slovnica navaja med priponami, za samostalnike pripono -ro (primeri: rebro, bedro, jadro, nedro, srebro) in pripominja, da se z isto pripono tvorijo tudi pridevniki, na primer hiteti: hit-er, hit-ra, hit-ro; močiti: mok-er, mok-ra itd. Zdi se torej, da izvaja Breznik oboje, hiter in hiteti, iz iste osnove hit-, oziroma hiter iz hiteti. Ta glagol se nahaja v tej obliki ali v podobnih oblikah, z istim ali s podobnim pomenom v vseh slovanskih jezikih. Izvajajo ga, kakor izpričuje Bernekerjev slovar, iz glagola «hvatiti», kateremu je sicer po istem slovarju nastanek nejasen. Nikjer ni sledu, da bi osnova hit-, hvat- glasila prvotno hibt-, hvabt-. Zvezo z besedo «hiba» odklanja sam g. Jos. Jurca. A pravtako se mi zdi smelo naslanjati domnevani prvotni hub-ter na besedo «haben, (habna, habno)», ki jo g. Jos. Jurca navaja iz Cafovega gradiva na podlagi Pleteršnikovega slovarja s pomenom hiter, nagel, a h kateri bi moral še dodati iz istega slovarja «haba» (krilo, perut), «habiti» (kriliti, leteti), «hábati, hebáti» (suvati).

G. Jos. Jurca piše Hubelj, Hublja, Hublju, hubeljski. Brez dvoma piše premišljeno tako in se torej po njegovem prepričanju mora tako pisati. Dasi je to prepričanje ob sebi jako tehtno, bi jaz vendar rad bral od njega izrecno izpričano, kako se to ime prav za prav med ljudstvom samo za se in z ozirom na domače narečje izgovarja, naglaša in sklanja. Tudi bi želel, da nam g. Jos Jurca izrecno potrdi, da se prvotno ime ni prav nič premenilo pod tujim ali šolskim ali sploh, rekel bi, izobraženskim uplivom. Tudi brez nasilnega pritiska so že naši predniki prilagojevali naša imena izgovarjanju tujih uradnikov in priseljencev, najprej v pismeni, potem pa celò tudi v ustni obliki. Morda se pri takem preiskovanju odpre samemu g. Jos. Jurci, najbolj poklicanemu, nov pogled na vprašanje, kako je nastalo in kako naj se tolmači ime «Hubelj».

Iz tržaškega življenja

Tragičen konec otroka. - Se ubil pri padcu z vlaka.

V nedeljo zjutraj se je dogodila na železn. progi pri Repentabru grozna nesreča, pri kateri je nedolžen otrok na tragičen način izgubil mlado življenje. Okoli 7.30 se je bližal tamošnji postaji osebni vlak št. 4342, ki je odrinil približno uro prej iz Trsta proti Podbrdu in s katerim je med drugimi potniki potoval v spremstvu svojega očeta tudi 6-letni Boris Latkovič, stanujoč v Trstu v ulici Fabio Severo št. 78. Med vožnjo je otrok stal pri vratih in z otročjo radovednostjo motril skozi šipo pokrajino, ko je hitela mimo njega; obrazek mu je žarel veselja pri tej nedolžni zabavi. Revček pač ni slutil svoje tragične usode; ni slutil, da njegove oči poslednji krat gledajo v ta božji svet. Ko je vlak privozil v bližino predora, so se vrata, na katerih je bil mali Boris naslonjen, nenadoma odprla in predno so navzočni potniki utegnili preprečiti nesrečo, je nesrečni otrok padel z vlaka. Ko je obvladal hipno razburjenje, s katerim ga je navdal presunljivi prizor, je neki potnik potegnil alarmno napravo. Kmalu nato se je vlak ustavil. Potniki so izstopili ter naglo pohiteli na mesto, kjer se je dogodila nesreča. Ko so dospeli tja, se jim je ponudil pretresljiv prizor: nesrečni otrok je ležal pod zidom kraj proge ves razmesarjen in krvav. Navzočni so na prvi pogled uvideli, da je vsaka človeška pomoč zaman, kajti ubožec, ki je padcu priletel v zid kraj proge, je bil že mrtev.

Kmalu potem, ko so se potniki vrnili na svoja mesta, je vlak nadaljeval svojo vožnjo. Na licu mesta sta ostala le dva orožnika, ki sta stražila trupelce, dokler ni prišla na lice mesta sodna komisija iz Sežane. Po izvidu je bilo truplo nesrečnega otroka prepeljano v mrtvašnico tukajšnje bolnišnice.

Ker je jasno, da je prišlo do tragične nesreče radi neprevidnosti — kajti vrata očividno niso bila zaprta, kakor bi morala biti po železniških predpisih, temveč samo priprta — je bila uvedena preiskava s strani sodne oblasti.

Žalostne posledice otroške neprevidnosti

V nedeljo zjutraj se je na glavni cesti pri Št. Petru v Istri igralo troje dečkov, med njimi 14-letni Ivan Buda, doma — kakor njegova tovariša — iz omenjene vasi. nekaj časa je privozil po cesti ondot mimo tovorni avto s priklopnim vozom, natovorjem z gruščem Razposajen, kakor so pač otroci, je Buda stekel za avtomobilo ter se obesil zadaj nanj, da bi se nekoliko popeljal. Ta neprevidnost ga je drago stala. Ko se je čez nekaj časa zopet spustil na tla, je padel tako nesrečno, da je prišel z desno nogo pod priklopni voz. Na obupni krik, ki ga je zagnal nesrečni deček, je šofer sicer naglo ustavil, a vendar prepozno, da bi preprečil grozno nesrečo. Kolo težkega voza je šlo Budi preko noge in mu jo so strašno zmečkalo pod kolenom. Šofer je takoj priskočil siromaku ter mu skušal na kak način pomagati. K sreči je kmalu potem privozil neki osebni avto, s katerim je bil Buda prepeljan v Poreč, kjer je dobil prvo zdravniško pomoč. Nato je bil siromak prepeljan v tukajšnjo bolnišnico, kjer so mu zdravniki odrezali pohabljeni ud. Ker je pa izgubil obilo krvi, je stanje nesrečnega dečka kljub operaciji ostalo zelo nevarno.

Huda nezgoda mladeniča

Včeraj opoldne se je dogodila v tovarni barv Veneziani v Dolini huda nesreča. V oddelku, kjer se nahajajo mlini za mletje barvilnih snovi, je med obratom zdrknil nenadoma s kolesa gonilni pas. Neki delavec, po imenu Ivan Otto, je hotel spraviti pas na svoje mesto. Toda ta posel je bil precej težaven in ker mu Otto sam ni bil kos, mu je priskočil na pomoč njegov prijatelj 24-letni Peter Ličen iz Doline, ki se je tedaj slučajno mudil v tovarni; prišel je namreč obiskat prijatelja. Z združenimi močmi je obema končno uspelo, da sta zopet spravila pas na kolo, toda v istem trenutku je kolo zgrabilo Lična za obleko, ga zavrtelo okoli in ga naposled treščilo na tla. Nesrečni mladenič je obležal težko poškodovan; zadobil je široko raro na levi strani prs ter si poleg tega zlomil na kompliciran način levo roko nad komolcem. Siromak je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico. Zdraviti se bo moral najmanj kakih 5 tednov.

— Žrtev slične nezgode je bil včeraj popoldne 21-letni kotlar Ivan Crossich, stanujoč v ulici Bosco št. 19. Pri delu v tovarni «Stabilimento tecnico triestino» se je nehote preveč približal vrtečemu se kolesu nekega stroja, ki ga je zgrabilo za obleko in ga treščilo s tako silo na tla, da si je zlomil levo nogo v stegnu. Po prvi pomoči, ki jo je dobil od zdravnika rešilne postaje, je bil nesrečni mladenič prepeljan v mestno bolnišnico.

Dva poskušena samomora.

V svojem stanovanju v ulici Ponzianino št. 33 je 38-letna Alojzija Janagh včeraj zjutraj okoli 4. ure hotela napraviti konec dnem svojega življenja s tem, da je izpila precejšnjo količino solne kisline. Zdravnik rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta, je nesrečni ženski izpral želodec ter jo dal nato prepeljati v mestno bolnišnico.

Zdi se, da je Jaghova hotela v smrt radi spora z ljubimcem, s katerim živi že delj časa v naravnem zakonu. Njeno stanje je nevarno.,

— Z avtomobilom rešilne postaje je bil predsinočnjim prepeljan v mestno bolnišnico 27-letni brezposelni natakar Dominik Loli, ki si je v neki veži v ul. Gatteri prerezal s samomorilnim namenom žile na levem zapestju. Loli je storil obupni korak radi bede in družinskih neprilik.

TELESNA VZGOJA

Tekme pretekle nedelje.

Nepričakovana zmaga Tommasea nad Prosveto. Concordia odigra lepo tekmo z Adrijo. Sparta klone pred Obzorom z velikim porazom

ADRIA - CONCORDIA 3:1 (2:1)
Saksida I (3), Žerjal A. (1)

Kako se je zamoglo to doseči? Čisto lahko. Obe četi sta prišli na igrišče skrajno bojevito razpoloženi, toda s prijateljstvom v veselih srcih. In tako je prišlo, da je Concordia grozila celo četi Adrije, da jo porazi, in ako pomislimo, da je bilo obojestransko izgubljenih nekaj prilik za uresničenje sanj vsakega napadalca, uvidimo, da je bila tekma skoroda v ravnotežju.

Adria ni odigrala posebno dobre tekme. Je v tej četi tista poražna nasada, da posamezniki iste v podcenjevanju nasprotnika hočejo brilirati in njena igra postane povsem individualna. Tak očitek bi šel Golobiču in tudi Rupeni I, ki sta tupatam poskušala naravnost nemogoče strele, dočim bi pasaža brezdvomno ponesla zaželjeni goal. Oba imenovana sta sicer igrala dobro, a bi lahko še veliko boljše. Saksida je bil skoro celo tekmo «skrit» — delal je neumorno, ne da bi občinstvo to v splošnem opazilo in trikrat našel pot v Čeligojeva vrata. Mali Vrbec ni bil v bogve kakšni formi in oba halfa sta bil nekoliko lena. Toliko bolj je bil zaposlen in se izkazal brambni trio Štebla j - Kocjančič - Rupena II. Udarci Štebla ja z glavo postajajo že nekaj velikega. Na splošno je četa Adrije igrala raztrgano in razmeroma slabo.

Ako Concordia ne popusti v formi, v kateri je prestala izkušnjo z Adrijo, bo marsikatera četa morala zaplesati pred njo in to ne le čete, ki so v redovanju za njo, temveč tudi tiste, ki korakajo pred njo. Navzela se je precej tehnike in taktike, ki jo v tekmah razvija Adrija, vrhutega pa ima še v sebi močno dozo dobre volje in ljubezni do lastnih barv. Sestavljena je iz lepih, razvitih atletov, skrajno hitrih in — kar očaruje gledalca — tako skrajno kavalirskih, da sodniku igra srce, ko sodi take tekme. Napadalna vrsta ima lepe vezave, a nima pravega strela v vrata. Posebno sta ugajali obe krili, Flego A. in Sancin L. Halfska linija ima v Brišćeku Ivanu krasnega centra, a tudi oba halfa Sancin A. in Pižon sta bila v nedeljo na mestu. Kar je pa naravnost presenečalo gledalca, je brambna trojica. Neumorno delo strelcev Adrije se je razbijalo ob tej trojici neprenehoma. Vratar Čeligoj je ubranil nešteto nevarnih strelov, Sancin B. in Žerjal S. sta pometala, da je bilo veselje.

V prvem polčasu je vodila tekmo Adria in vsilila Concordiji svojo premoč, ki jo poslednja pretrgavala le sunkoma z nevarnimi napadi. Že v peti minuti je našel Saksida pot v Čeligojeva vrata s sicer lepim, a čudnim strelom. Čez osem minut je zopet Saksida, ki nevidezno slučajno prestreže žogo, ki je ušla vratarju po strelu Golobiča iz rok, in jo nese v vrata. Vsak goal poživi Concordijaše, ki skušajo na vso moč priti do izenačenja. Toda Rupena I. je do sredine prvega polčasa le enkrat poklican na delo. Igra koleba. Čeligoj ubrani nekaj lepih strelov. Nakrat se Brišček polasti žoge in jo odda Flegotu A., ki jo nese do kota in od tam crossa. Žerjal Angelj vlovi cross in ga zasadi v vrata Adrije. Rupena je v obupnem «plongeonu», a prepozno. Ta uspeh poživi Concordijo, ki vzdrži tekmo vsaj v ravnotežju do konca prvega polčasa.

Tudi v drugem polčasu je še Adria, ki gospoduje nad položajem, toda Concordia začenja pritiskati s presenetljivo tehnično igro in resno ogroža svetišče Rupene II. Štebla j dela na vso moč, Kocjančič isto. Toda še hujše delo ima bramba Concordije — Saksida, Rupena, Golobič in Tavčar iščejo vse moče poti v vrata. Kocjančič II. igra bolj v brambi, Vrbec pritiska, Košuta pazi kot maček in Štolfa imponira. Na drugi strani ista slika z Brišćekom, Sancinom A., Pižonom, Flegotom A. Žerjalom A., Flegotom B., Vekjetom in Sancinom L. Dvakrat Rupena zgreši gotov strel, enkrat Golobič, enkrat Saksida, dvakrat Tavčar. Pod vrati Rupene strašna zmečnjava, ki jo razreši Štolfa — dva zaporedna strela ubrani mojstrsko mali Rupena — Čeligoj ne popusti. Toda rezultat 2:1 je premajhen radi razredne razlike obeh čet in zopet je dano Saksidi I, da v krasnem shootu v desni kot Čeligojevih vrat poplača trud svojih tovarišev. Črnobeli ne klonejo in vzdržijo lep tempo igre do konca.

Sodnik g. Novak. Ugajal je v vsem in izvrstno zadostil svoji nalogi.

Zmagovalka: Rupena II, Štebla j, Kocjančič, Košuta, Vrbec, Štolfa, Kocjančič II, Tavčar, Saksida, Rupena in Golobič.

Concordia: Čeligoj, Sancin B., Žerjal S., Sancin A., Brišek Ivan, Pižon, Flego A., Žerjal Angelj, Flego B., Vekjet, Sancin L.

S. R.

«TOMMASEO» - «PROSVETA» 2:0 (0:0)

V nedeljo se je odigrala na trsteniškem igrišču ob obilnem številu gledalcev prvenstvena nogometna tekma prve divizije med goriomenjenima moštvoma in,

čudo, dosegel se je popolnoma nepričakovani rezultat. Vsekakor moramo upoštevati nepopolnost čete «Prosvete», čeprav je nastopil tudi zmagovalec s petimi rezervami. Na vsak način je vzeti na znanje sijajno formo napada dijakov, ki je v drugem polčasu, z vetrom v prid, znal izrabiti to, kar ni znala «Prosveta» v prvem.

Kot že omenjeno, moramo zaznamovati radi vetra popolnoma nasprotna si polčasa, glede premoči ene oz. druge čete. V prvem polčasu stalna premoč «Prosvete», ki pa, kar je nam nerazumljivo, ni mogla priti do uspeha, čeprav je večkrat ogrožala nasprotna vrata.

To, kar smo zaznamovali za «Prosveto» v prvem polčasu, moramo za dijake v drugem, le s to razliko, da je napad istih znal uveljaviti igro ter doseči zaželjeni uspeh. V 20. minuti se posreči Muhi zastreljati žogo neubranljivo v levi kot vrat «Prosvete». Koj za tem protinapad «Prosvete», ki si, radi roke Tommazejca, pridobi enajstmetrovko. Ali, smola, igralec «Prosvete» ni znal niti s to priložnostjo rešiti čast dneva. «Tommaseo» se vrne v napad ter skuša priti do nadaljnih uspehov. Okoli 30 min. isti Muha, po lepi kombinaciji, zabije drugi in zadnji goal. Vidna je po tem ponovnem uspehu dijakov demoralizacija v vrstah «Prosvete», ki igrajo mrtvo do konca, kateri najde «Tommazejce» še vedno v napadu.

Četa zmagovalka: Škrap, Pogorelec I., Pogorelec I., Žagar, Golob, Krže, Sosič, Prelog, Janko, Muha in Ciril.

P. P.

PRIMORJE - ZORA 4:1 (3:0)

Nedeljska prijateljska tekma med Primorjem in prvodivizijsko četo «Zore» se je odigrala ob obilni udeležbi ljudi na igrišču «Primorja». «Primorje», ki je v zadnjem času utrpelo več porazov, nas je presenetilo, ko je tako občutno porazilo črno-rdeče.

V prvem polčasu je «Primorje» dalo mnogo dela dobri obrambi črno-rdečih, ali kljub njih dobri obrambi se je rdeče-rumenim po lepi tehnični igri posrečilo prebiti trikrat vrata.

V drugem polčasu pa se igra obrne nasprotno. Rdeče-črni, videvši poraz, pričenjajo pritiskati proti vratom rdeče-rumenih, ali njih obramba odbija sigurno vsak napad. Kljub temu, da so rdeče-rumeni igrali v drugem polčasu proti majhni burji (ki je bila spremljevalka cele igre), se jim posreči potom krasne fuge, ki jo je uprizoril Krpan, prebiti še enkrat vrata rdeče-črnih. V zadnjin treh minutah pa se posreči rdeče-črnim prebiti, po zaslugi vratarja Mianija, prvič vrata rdeče-rumenih. «Zora» preveč nesigurna in premalo podajanja. «Primorju» se mora priznati, da tehnično dobro napreduje.

Sodnik g. Pirjevec. — Četa zmagovalka: Miani, Trampuš, David, Čuk I., Krpan, Čuk II., Lukša, Slum, Milič, Guštin, Trobec R.

R. D.

M. D. «ROCOL» - S. K. «VAL» II. 2:1 (1:1)

V nedeljo se je na igrišču «Obzora» odigrala imenovana tekma Radi pogreba tov. Martelanca so Barkovljani mogli nastopiti z 10. igralci in še od teh je bilo 6 rezerv, ker so skoro vsi igralci prve čete ostali v svoji vasi, da spremijo mrtvega prijatelja na njegovi zadnji poti.

Tekma se prične ob 13. uri. Takoj v začetku je «Rocol» v napadu, a najde popolnoma na mestu vratarja «Vala» Sosiča, ki s krasnim pariranjem in lepim oddajanjem žoge kmalu reši položaj. Po preteku petih minut, ko se žoga nahaja sredi igrišča, sodnik zažvižga. Sledi minuta žalovanja za pok. S. Martelancem. Po končanem žalovanju sledi ostra bitka sredi igrišča, a kmalu na to «Val» napada in Škerlu se posreči zabiti prvi in edini goal za Barkovljane. «Rocol» je v protinapadu. Tudi takrat se je Sosič pokazal s tem, da je pariral neštevilne strele rocolskih napadalcev, vendar pa je Kaligaris napravil v tem napadu prvi neubranljivi goal za «Rocol». Konec prvega polčasa najde «Rocol» še vedno pred vrati «Vala».

V drugem polčasu ne nadvladuje nobena četa in napadi obeh si sledijo redno drug za drugim; a proti koncu se Kaligarisu posreči ubežati barkovljanskim branilcem in priti samemu pred vrata «Vala». Sledi drugi goal za «Rocol». «Val» poskuša izenačiti, a vratar «Rocola» Combi parira vse zaporedne strele Barkovljanov. Igra se sredi igrišča, ko sodnik zažvižga konec.

Med tekmo ni bilo incidentov, četudi je tu pa tam igra postajala precej težka.

S. D. «ADRIA»

Tutri, točno ob 8.30 odborova seja v navadnih prostorih pri Sv. Jakobu. Radi važnosti dnevnega reda je navzočnost vseh odbornikov neobhodno potrebna. — Tajnik.

SREČANJA TRŽAŠKIH ČET

Unione Triestina je igrala v Benetkah z **A. C. Venezia.** Prijatelji tržaške čete so smatrali to tekmo za odločilno za vstop Triestine v nacijonalno divizijo. Tekma je končala neodločeno z 1:1. Tako vodijo sedaj prvo divizijo Atalanta (Bergamo) in Pro Patria.

V Trstu se je vršilo prijateljsko srečanje **Edere** s **Ponziano,** ki je končalo z 1:1. Igrišče je bilo nabito polno, a tekma ni bila lepa.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Uporaba novega zakona o trgovini v Gorici.

Novi zakon o trgovini, ki določa polaganje kavcij in predlaganje prošenj za trgovinsko dovoljenje, je vzbudil med številnimi goriškimi trgovci obilo zanimanja in pretresanja, posebno ker se dajo nekatere točke postave na različne načine tolmačiti. Obrnili smo se na goriški magistrat z vprašanjem, kako se bo v Gorici praktično izpeljevala nova odredba. Na magistratu je bil tozadevni referent ravno zaposlen s sestavljanjem obširne okrožnice, ki bo vsebovala potrebna navodila. Posamezni trgovci bodo dobili to okrožnico tekom par dni potom trgovske goriške federacije. Čim bo izšla, jo bomo tudi mi priobčili v našem listu. Ker stojijo nekatere določbe goriškega občinskega pravilnika o trgovini v navzkrižju s tozadevnimi najnovejšimi vladnimi določbami o trgovini, se bo ta pravilnik, ki je bil ne dolgo od tega sestavljen, v toliko spremenil. Tudi ta popravljeni pravilnik bomo svoječasno priobčili.

Užitninske postavke.

Raztegnitev užitnine na nekatere dosedaj ne prizadete predmete ter povišanje užitninskih postavk sploh je povzročilo silno razburjenje ne le med goriškimi trgovskimi krogi, ampak tudi med najširšimi mestnimi ljudskimi plastmi. Deževale so seveda na magistrat najrazličnejše pritožbe, držala se razna protestna in posvetovalna zborovanja prizadetih stanov ter se o tem splošno razpravljalo. Ker so bile nekatere pritožbe v resnici upravičene, pač mogel magistrat ostati napram njim gluh. Tozadevno vzame vse postavke v pretres in bodo nekatere podvržene izpremembam, o katerih bomo obvestili naše čitatelje.

Uporaba novega zakona o trgovini na deželi.

Tudi z dežele nam prihajajo razni glasovi in vprašanja o predmetni zadevi. Svetujemo vsem trgovcem, da se obrnejo v tej zadevi na domača županstva, ki dobe prav te dni okrožnico od prefekture, ki bo natančneje obravnavala zadevo kavcij in vlaganje prošenj. Opozarjamo ob tej priliki na poluradno sporočilo «Stefani», ki pravi, da se po poteku roka za podpisovanje liktorskega posojila, ne bodo mogle več vplačati kavcije v obveznicah liktorskega posojila, ampak v tekočem denarju. V tem slučaju je očividna korist za trgovce, da sedaj pravočasno vplačajo kavcijo v liktorskem posojilu po nominalni vrednosti, ampak po sedanjem tečaju 87.50 kot kasneje samo v tekočem denarju. Kavcije se lahko vplačajo na deželi pri poštnih uradih, v Gorici pa pri Banca d'Italia.

Izdajanje in plačevanje poštnohranilniških knjižic bivše avstro-ogrske blagajne.

Finančno ministrstvo je začelo polagoma pošiljati poštnim uradom prve skupine poštno-hranilniških knjižic. Poštni urad v Gorici že izplačuje dnevno kakih 20 takih vlagateljev. Ni nam znano, ali so že poštni uradi na deželi začeli prejemati in izplačevati take knjižice. Polagoma bodo vsi prišli do svojih 60% kapitala vloženega na te knjižice. Toda, ker so s tem zvezane precejšnje birokratične sitnosti, gre to delo le počasi izpod rok. No, lastniki neizmenjanih avstro-ogrskih kron bi potrpežljivo čakali, ako bi le vedeli, da bi jih doletela kdaj ta usoda. Tako pa čakajo le na likvidacijo avstro-ogrske banke, ki pa bo žal prinesla le nizko odstotno izmenjavo kron.

Praznovanje predvečera sv. Treh kraljev v Brdih.

Od prijazne vrhoveljske cerkve pa do krminske gore, od Senika do Moše so po prastari navadi zažareli kresovi po vseh rebrih in vrhovih Brd. Stotine ljudi je gledalo nanje skozi nočno tišino, obujajoč spomin na zvezdo vodnico treh kraljev ter neteč v sebi željo in globoko zaupanje v boljše čase Brd. Plapolali so svetli plameni v mrzli tišini svete noči kot svetli nemi jeziki — proroki.

Ni bilo sicer med fanti posameznih kresov in ni služil ogenj za pečenje raznih okrepčil, je bilo pa žato tem več tople, neomajne zvestobe starim običajem, rodnemu jeziku in grudi.

Premenba lokala.

Širile so se vesti po nekaterih krogih, da je bila gostilna Bolko na stolnem trgu zaprta radi ne vemo kakega prestopka. Naprošeni smo, da ovržemo te neosnovane govorice, ker se je gostilna Bolka le preselila iz prejšnjih prostorov v prostore bivše kavarne Sport, kjer toči sedaj znano vino vogerske gospodarske zadruge.

Pretekli teden.

Novo leto se je kaj slabo vpeljalo s svojigm prvim tednom. Močno se bojimo, da nam pri porajanju slabih misli in bojazni pred slabim nadaljevanjem ne bo pomagala niti figa v žepu. Menjava slabega in dobrega vremena je koncem tedna prinesla prav nizko sneg v doline skoro do Gorice.

Trgovci in gostilničarji imajo v teh dneh obilo dela z gosposko; ene je namreč presenetil zakon o polaganju kavcij in prošenj za obrtna dovoljenja na županstvih, druge pa zvišane takse za točenje pijač, dalje razni abonementi na kolke za račune, vsakoletno pobiranje gostilniških licenc itd.

Davkoplačevalci bodo imeli priliko upogledati te dni v davčne sezname, izpostavljene v občinskih uradih. Naj nihče ne zamudi te prilike, ker so mogoči pri sestavljanju teh seznamov razni pogreški in tako lahko človek plačuje pomotoma vpisane svote.

Izmed učiteljev, ki so dobili odloke o odpustnem postopanju, je bila večina odpuščena te dni. Na goriški sodniji pa so bili premeščeni še zadnji slovenski kancelisti.

Po tolikih praznikih prehajamo v dolgi letošnji pust, ki se pa obeta nenavadno tih, resen in miren.

IZ VRHPOLJA PRI VIPAVI

Moramo izraziti naše veselje. Dolgo časa je moral človek iskati po žepih vžigalic, kadar je hodil po naših temnih «gasah», kakor imenujemo naše stare ulice. Idilična tema je bila morda všeč zaljubljenim parčkom ali pa porednim fantom, ki so hodili pod okna rožnatih devojk — ohlajati si svoje srce. A nam drugim, ki smo že bolj resni, ni bila kaj dosti po volji. Zato smo sedaj zelo veseli, ko so po naših «gasah» zasvetile električne svetilke. Kadar stopiš v hišo — ni ti potreba več pobiti «glaževv» pri luči, kadar jo prižigaš, sedaj stopiš k vratom, pritisneš za gumb in — hop — pa se ti razsvetli soba. Torej dobili smo električno razsvetljavo, ki so jo napeljali iz Vipave. Napeljavo je izvršila družba S.A.C.E.I.O. Napeljava ni še popolnoma gotova in dosti naših ljudi se boji, da ne bo moglo biti deležno te dobrote. Naša vas je namreč še precej — razstresena in v oddaljenejše predele in v samotnejše skupine hiš bo mogoče napeljava preveč stala ali pa se družbi ne izplača. Ravno iz istega razloga vas Duple, ki spada pod našo občino — skoro gotovo ne bo dobila električne napeljave — vsaj iz Vrhpolja ne. Vendar pa bi naši ljudje želeli to, ker vidijo korist in komodnost, ki jo nudi elektrika. Vendar pa bi se morda splačalo vsem — družbi in ljudem — napeljati poseben tok iz Vipave črez vas Zemono na Duple, iz Dupel v Buđanje in iz Budanj celo v Dolgo Poljano. Ugodnost je namreč ta, da se vasi vlečejo druga za drugo v prav majhni razdalji med seboj. Seveda to stvar prepustim v premišljevanje za to poklicanih, omenim pa samo, da bi ljudje to želeli.

ROPARSKI UMOR NA VIPAVSKEM

V petek dne 7. t. m. je neka branjevka iz Vrtovč po imenu Tona Fugljeva, nakupovala jajca po sosedni Planini. V vasici Guštini, ki šteje le nekoliko hiš, je kakor po navadi vstopila v hišo bogatejšega posestnika Antona Cigoja. Vrata so se odpirala kakor vselej, ko je prihajala tja s svojo košaro. Na ognjišču se je zdelo da se še kuha polenta in poleg mrtvega ognja je bila v ponvi pristavljena zabela. Čudno pa, da je ob belem dnevu še gorela luč in da ni bilo nikjer ugledati gospodarja — gospodinje hiša že tako in tako ni imela.

Kako se pa zgrozi uboga branjevka, ko zagleda gospodarja Antona Cigoja, ležečega na tleh v kotu zraven ognjišča! Najprej je mislila, da ga je doletela, samega kakor je bil, nagla smrt, ker je bil nekoliko debel in je bolehal na vodenici. Sklicala je sosede, ki so pritekli skupaj in ugotovili, da ima Cigoj na glavi dvoje globokih ran, razbito črepinjo, odsekano desno uho in na vratu več zarez. Dogodek je bil takoj naznajen oblasti, ki vodi obširno preiskavo, in ker še manjka sodna obdukcija, ni še mogoče podrobnejše poročilo.

Po mnenju sovaščanov gre za roparski umor, izvršen v noči med sv. Tremi Kralji in sledečim petkom. Pokojni Cigoj je bil 53 let star mož, rodom iz Malovš pri Gojačah, že več let vdovec s tremi že odraslimi otroci. Bil pa je posebnež svoje vrste in je živel najrajši sam. Njegovi otroci so živeli vsi izven hiše. Hči Viktorija, ki je bila po materini smrti poklicana, da vodi v domači hiši gospodinjstvo, je služila v Kobdilju na Krasu, en sin je pri vojakih in drugi sin je moral v zadnjem času živeti v drugih hišah po Planini in Tevčah. Ta osamljenost pa je postala za pokojnika usodna.

Pokojnik je pred kratkim prodal več hrastov in nekaj živine in razkazoval javno, da ima okoli devettisoč lir denarja, ki ga je vedno nosil pri sebi. Za roparja ali roparsko družbo, ki je o tem zvedela, je bila prilika kakor nalašč, da se lahkim potom polasti obilnega plena.

Vsekakor je ta zločin globoko pretresel prebivalstvo vipavske doline, ki mora čuti po preteku šestih ali sedmih let — tedanji zločin se je dogodil v Trnovskem gozdu blizu Lokvi in je ostal nepojasnjen — zopet o roparskem umoru. Upamo, da pridejo oblasti kmalu na sled storilcu ali storilcem.

OPATJESELO

Nova orožniška postaja.

Na predlog pristojnih oblasti je ustanovilo ministrstvo v Opatjemselu novo orožniško postajo. Kr. orožniki so prišli dne 9. t. m. v vas Opatjeselo in so se naselili v nanovo sezidanem in krasno urejenem poslopju g. Karla Pahorja, katero je vzela deželna uprava za orožniško postajo v najem.

Ljudstvo je kr. orožnike z zadovoljstvom in prijaznostjo sprejelo in se zahvaljuje oblastvu za tozadevni ukrep ter izreka obenem tudi g. Pahorju vso čast, ker je vpostavil tako krasno orožniško vojašnico ter s tem vas Opatjeselo povzdignil.

Pri vhodu kr. orožnikov v vas je občinstvo počastilo orožnike s tem, da je domača godba zaigrala par kitic pred stanovanjem.

Delokrog te nove orožniške postaje obsega: Občine: Opatjeselo, Selo na Krasu, Temnica, Kostanjevica in Brestovica.

Podpisujte za liktorsko posojilo!

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša ljubljena soproga in mati

Ana Lah

danes, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb blage pokojnice se bo vršil v sredo 12. t. m. ob 11. uri.

Sežana, 10. 1. 1927.

Žalujoči ostali.

ZAHVALA

Povodom prebridke izgube našega nepozabnega soproga, sina, brata

MIRKOTA

se najprisrčnejše zahvaljujemo vsem onim blagim osebam, ki so na katerikoli način izkazale pokojniku zadnjo čast.

DEKANI, 10. januarja 1927.

Žalujoča družina GRIŽON.

KRAŠEVCEM IN VIPAVCEM

naznanjam, da sem s 1. januarjem **ponovno** prevzela gostilno Postumia na trgu Dalmazia št. 1 (zraven prejšnjega Narodnega doma).

Točim prvovrstno vipavsko vino in pristen kraški teran. Kuhinja vedno preskrbljena z gorkimi in mrzlimi jedili.

Jamčim za točno in dobro postrežbo. (157)

Lastnica **Kristina Benko-Lisjak.**

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 1

SLUŽKINJO, ki zna dobro kuhati, išče starejši gospod, ki živi navadno sam. Zahteva se popolnoma zanesljiva oseba z dobrimi spričevali. Predstaviti se Viale XX Settembre 75/II., desno, 9. do 10. ali 12. do 3. popoldne. 58

KRAVA, sive švicarske pasme, zna voziti (v osmih dneh bo imela mladiča), se proda. Lupinc, Šempolaj. 57

POROČNA soba iz bukovega parjenega lesa 1700.—, topolova 2000.—, druge iz mahagonijevega, jesenovega, javorjevega lesa po zelo ugodnih cenah. Türk, San Lazzaro 10. 23

SAMO potom energičnega zdravljenja z Glykolom se ozdravi glavobol, šibkost, malokrvnost, obnemoglost. Izdelek lekarne Castellanovich, Trst, Via dei Giuliani 42. V januarju je lekarna odprta tudi ponoči. 4

PRIDNA kuharica, s spričevali, se išče za majhno družino brez otrok. Stalno mesto. Plača in ravnanje dobro. Naslov pri tržaškem upravništvu. 44

ZLATARNA N. Borsatti & Figlio, Trst, Corso 47 (lekarna Rovis) popravlja, prodaja in kupuje zlato, srebro po poštenih cenah. Govori se slovenski. 2

PEKOVSKI učenec se sprejme. Colja J. Senožeče 7/I. 43

HARMONIJ se proda. Izbera med tremi. Naslov pri goriškem upravništvu. 37

SLOVENSKO podjetje v Gorici išče samostojno korespondentko, vešča perfektne slovenščine in italijanščine ter knjigovodstva. Samo prima reference naj se vpošljejo na upravništvo pod «Samostojna». 29

ŠTEDILNIKE premične in nepremične, od L 100.— naprej, prodaja kovač Purič, Via Media 6. 1946

STROJ za izdelovanje cementne strešne opeke, proda po nizki ceni Srečko Bajt, v Idriji. 6

NOVA HIŠICA v mestu se proda po ceni. Pojasnila daje goriško upravništvo. 26

HIŠICA pri Sv. Jakobu, na vogalu, s šestimi prostori, v dobrem stanju, se proda za 28.000.— Via Madonnina 4/II od 17-19 51

MLIN na 4 tečaje, z malim posestvom ob cesti, na zelo prometnem kraju, se proda. Naslov pri tržaškem upravništvu. 53

BABICA, avtorizirana, sprejema nosečе. Govori slovensko. Slavec Via Giulia 29. Telefon 33-19. 8

Moderna automobilska šola.

Vozi se prvi dan.
Tečaji od L 100.— naprej.
Trst, Corso Garibaldi št. 19, vrata 6

Pozor na domačo tvrdko!

Velika manufakturna trgovina

Andrej Mavrič

Via Carducci 3 GORICA Via Carducci 3

Največja izbera moškega in ženskega sukna za obleke, hlačevine, žameta, zefirja, perkala, prtenine, perila, brisač, zaves, posteljnih pregrinjal, odej volnenih in bombažastih, volne in žime za žimnice ter vsakovrstno perje.

Veliko izbero izgotovljenih oblek za moške in dečke.

Lastna krojačnica za ženske in moške.
Sprejme vsako naročilo, ga izvrši točno in po zmernih cenah.

Velika izbera kožuhovin.

Na drobno! 1053 Na debelo!

Pozor na domačo tvrdko!

P O D L I S T E K (74)

V. I. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN

— Bil sem iz sebe in nisem ničesar razumel, nato sem stekel iz cerkve, da bi poprašal vas, kaj to pomeni; tedaj pa se je vse izpremenilo in zagledal sem pred seboj ulico polno ljudstva. Peljala je k areni, kamor se je drenjalo ljudstvo. Ne vem, kako sem se znašel na vozu zraven častnika; zdaj pa je bil on oblečen v togo, a na glavi je nosil lovorjev venec, kakor so ga nosili rimljanski junaki; tudi jaz sem bil ravno tako oblečen, v roki pa sem imel širok meč in vpil na vse grlo: «Smrt kristjanom.» Nastal je vrvež, tekom katerega sem ubil nekaj mož, žensk in otrok; med njimi sem hkratu naletel na vas, Valerija; na kolenih, z razpuščenimi lasmi in motnim pogledom ste dvignili k meni roke, v katerih ste tiščali križ; toda bil sem besen in pijan krvi in sem zavpil: «Umri!» ter dvignil meč. V tistem trenotku se je vrgel name častnik, prijel vas, mene pa tako močno pahnil, da sem padel vznak. Ko sem vstal popolnoma omamljen, sem se znašel v vrtu svoje predmestne vile v Pešti blizu precej velikega ribnika, toda bilo mi je slabo; v boku sem imel rano, iz katere je tekla kri, in me je pekla kakor ogenj. Vi ste stali pred menoj, Valerija, v poročni obleki; toda jaz sem vedel, da se ne poročite z menoj, ampak s plavolasim častnikom v vojni uniformi. Vi ste mi nekaj pravili s trpečim izrazom na obličju, toda jaz nisem slišal ničesar: brezumen bes je plal v meni in neki poroglijiv glas je pel pesem iz Lucije, ki sem vam jo danes zapel. Tako silno me je zabolela rana v boku, da sem mislil, da zblaznim. Tedaj sem vas zagrabil in se vrgel z vami v ribnik... V tistem hipu se je razlegel Rudolfov glas: «Oj, podli ubijalec!» in prebudil sem se. Ves život mi je bil pokrit z ledenim potom in vtis sanj je bil tako živ, da se mi je še vedno zdelo, da slišim Rudolfov glas, ter sem se prijel za bok, kjer me je še vedno silno skelelo. Nekaj trenotkov za tem sem prišel popolnoma k zavesti in tedaj sem se šele zavedel, da so bile to samo sanje, vendar pa nisem vso noč zatisnil očesa.»

Valerija je z globokim zanimanjem poslušala to povest.

— To je bila samo mora, — je rekla po trenotnem molku; — ne bodite praznoverni, Bog čuva nad nami.

V tem hipu so se po jezeru razlegli ponovni klici več glasov in v daljavi se je pokazala ladjica.

— Gredo po naju, — je rekel Samuel in se je zdrznil; — zbogom, Valerija, dajte da se zdaj od vas poslovim; jutri, pod ledenim pogledom vašega očeta si bova zopet tuja.

— Ne, ne, še se morava videti, pridite jutri, Samuel, med enajsto in dvanajsto; čakala vas bom v Cvetni gošči poleg vratec, ki peljejo na polje, tam se bova mirno poslovila brez svedokov.

Veseli in hvaležni mladenič jo je stisnil k prsim, nato se je glasno odzval klicanju; čez nekaj minut je ladjica, s katero se je pripeljal Rudolf, pristala k otočku in napotili so se proti domu.

Na bregu jezera so ju pričakovali grof, baron in Antuaneta v silnem strahu.

— Umirite se, — je vzkliknil veselo Rudolf, — privedel sem vam rešena brodolomnika; zdrava sta in nepoškodovana.

Valerija je skočila iz ladjice in se vrgla očetu v naročje.

— Dragi papa, če me vidiš živo, zahvali se pogumu in prisotnosti duha Samuela, — je rekla.

Zatopljen v svojo radost ni stari grof zapazil hčerinega navdušenja na tega, da je nazvala samo z imenom človeka, ki ga je težko prenašala, kakor je domneval; toda Rudolf si je vihal brke in vrgel na sestro sumljiv pogled.

Naslednji dan po tem znamenitem posetu se je Valerija vesela prebudila. Že davno ni občutila takega čistega veselja. Bodočnost se ji je nasmihala in ni je več strašila kakor prej. Gledala je na prstan, katerega ji je Samuel nataknil na prst. Z zardevanjem se je izpraševala, kako ji je mogel glupi predsodek vcepiti zoprnost napram temu lepemu moškemu, ki ga je priroda tako bogato obdarila. Spomnila se je, kakšne težke trenotke je preživela v njegovem vrtu, ko ga je prosila, naj ji vrne prostost. Na srečo ji je odrekel in zdaj ji je blažen usmev zaigral na ustnah. Mnogo drugih srečnih minut jo čaka v istem vrtu; tam se bo izprehajala sama z njim v senčnatih drevoredih in tisti zvočni, strastni glas, od katerega ji zatrepečejo vse srčne strune, ji bo šepetal besede ljubezni, podobne onim, ki jih je slišala od njega včeraj.

Valerija je z največjo skrbjo izvršila svojo toaleto. Nato je šla skozi vratca na kraj sestanka. Pred njo se je razprostiral nepregleden prostor, ki je bil nekoliko vzbočen in posejan z žitom, ki se je gibalo pod vetrnimi sunki.

Na desno je bila videti cesta, ki je peljala v Rudenhof; spredaj se je vila druga, ki je bila pokvarjena od dežja in razrita od koles težkih voz. Valerija je šla po tej poti, trgajoč modriž in mak; ko je prišla do velikega drevesa, ki je metal okrog sebe gosto senco, je sedla na pobočju holma in začela plesti venec iz modriža. S tega zatočišča je videla vratca v vrt in cesto v Rudenhof, sama pa je bila skrita za senco vej in za žitnimi stebli.

Ko je spletla venec, si ga je nadela na glavo, nato je pogledala na cesto ter videla jezdeca, ki se je približeval z vso brzino. Ko je prispel do ograje, je naglo skočil na zemljo, privezal konja in hotel odpreti vratca.

ZATOLMIN.

Cesto iz naše vasi v Polog, ki so jo pred nedavnim časom započeli graditi, so sedaj opustili; ne ve se vzrok, niti se ne ve, ali bodo omenjene ceste sploh nadaljevali. Z gradbo ceste so toliko započeli, da so marsikateremu Zatolmincu opustošili najbolj rodovitni del zemlje.

Obrnimo se v našo vas. Društvi, ki sta bili še pred nedavnim časom v popolnem razmahu, sedaj le še životarita. Res, da se moramo ozirati na razmere, ki vladajo splošno, ampak več življenja bi se vseeno zahotelo; vsaj zabave naj bi bile skupne, ne pa kot sedaj, ko se mladina tako razprši in nima nobenega pravega smotra. Saj bi se z našo mladino dalo kaj več napraviti. Skupni sestanki, kot so bili prej v navadi, bi se spet lahko vršili, posebno, ko imamo v društvu dovolj članov, ki se zato posebno zanimajo.

Na delo, in vsi vam bomo pomagali, kolikor bo v naših močeh.

Želel bi tudi, da bi se iz naše vasi česteje dopisovalo.

Si.

IDRIJA

Poglobitev rudnika.

Po večurnih pripravljalnih delih se je z začetkom letošnjega leta slednjič vendar pričelo s poglobitvijo tukajšnjega živosrebrnega rudnika. Poglobil se bo Jožefov jašek južnovzhodne jame za eno polje, to je za 24 metrov globoko. Idrijski živosrebrni rudnik se deli na tri jame, in sicer: severozahodna spodnja jama in jugovzhodna jama. Vsaka jama se deli na več polj in polja zopet na razna nadstropja. Severovzhodna gornja jama obsega: prvo, drugo, tretje in četrto polje. V tej jami se je najprej pričelo kopati rudo. Severozahodna spodnja jama obsega: peto, šesto, sedmo, osmo, deveto, deseto in enajsto polje. Južnovzhodna jama je nekoliko oddaljena in obsega sama zase drugo, tretje, šesto, sedmo, deveto, deseto, enajsto, dvanajsto in trinajsto polje. S poglobitvijo bo obsegala ta jama pozneje tudi štirinajsto polje. Vse jame so na raznih poljih med seboj zvezane z rovi in prehodi. Če bo šlo delo po sreči in ne bo jamska voda preveč nagajala, bo poglobitev izvršena v nekaj mesecih. Razume se, da je tako delo precej težavno in nevarno in zahteva od vodstva kakor tudi od delavcev največje pazljivosti. Poglobitev je bila nujno potrebna, ker so nekatera polja že precej izrabljana, pa se je tudi ruda scedila v globočino. Do sedaj je bil rudnik globok na trinajstem, to je najnižjem polju 330 metrov in ni dosegal nadmorske višine, ki je v Idriji na glavnem trgu 332 metrov, Jožefov jašek pa se nahaja nekoliko višje. S poglobitvijo pa bomo dosegli morsko višino, če ne bodo šli še nižje. Pred vojno se je nameravalo poglobiti jamo za dve, to je za štirinajsto in petnajsto polje. Upanje imamo, da bo idrijski rudnik še dolgo vrsto let nudil svojim delavcem zaslužka in obstanka.

Občni zbor Pogrebnega društva sv. Jožefa v Idriji.

V nedeljo dne 23. t. m. ob 9.30 dopoldne se bo vršil v veliki dvorani hotela Didič redni letni občni zbor Pogrebnega društva z običajnim dnevnim redom. Z ozirom na veliko važnost društva in veliko število članstva se pričakuje obilna udeležba. Ako ne bo ob določeni uri zadostne udeležbe, se bo vršil pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepčen ob vsaki udeležbi.

DAROVI

V počaščenje spomina blagopok. Josipa Godina iz Slop so darovali L 32 za Šolsko društvo, in sicer J. Počkaj, Opara, Sežganc, F. Počkaj in Šturm.

G. Miljutin Vuga daruje L 25 Šolskemu društvu. — Srčna hvala!

AHASVER:

O patiji v sedanjosti

(II. del; gl. tudi «Edinost» od 4. I.)

Danes, ko izstopiš na postaji Opatija-Matulje, sedeš lepo v tramvajski voz; in ako si si izbral katerega boljših hotelov, dobiš takoj tudi livrirano, večinoma nemško govoreče spremstvo. Za minutno vožnjo v tramvaju plačaš do Voloskega tri lire 80 cent.. Nehotè primerjaš cene tramvaja iz Trsta na Opčine. Ta je za daljšo pot in pestrejšo pokrajinsko sliko — cenejša. Tu pričenja Einsteinova teorija o relativnosti. Ako se ti zdi tramvaj drag do Voloskega, je pa po ceni do Lovrana. Dodaš namreč samo še 2.70 in voziš se lepo eno uro in pol, kakor po «ruskih gričih», med bajnokrasnimi kraji. Sesti moraš namreč ko se pelješ proti Lovranu, s hrbtom proti hribu, tako da gledaš na morje. Posebno pa moraš imeti srečo, da je vreme lepo. Kakor v filmu bežijo mimo tvojih oči krasni dvorci z bajnimi vrtovi in pod temi azurni Jadran. Sredi modrega valovja pa se dviga visoko v nebo temni, masivni hrbet otoka Cresa kakor velikanski, mrtvi, predpotopni kit. Na levo razločuješ še obrise otoka Krka. V ozadju pa se sedaj blišči sneg na vrhovih Dinarskih Alp in Velebita.

V tramvaju ti doni na uho italijanska, hrvatska in nemška govorica. In med temi spoznaš kmalu, po čudnem izgovoru italijanskih ali nemških besed pristnega Kranjca, katerih je tu precej. A ves čas svojega bivanja tu nisem naletel na nobenega Primorca. Pač pa na mlado idrsko blondinko, kateri je neusmiljeno dvoril mlad, krasen dečko. Da je Idrčanka, sem jo spoznal po zamolklih, perfektni toskanščini. Samo enkrat sem nehote slišal, kako ji je ušlo: «Falot, che cosa mi «kjakola»... Da nisem imel s sabo bližnje sorodnice, bi se bil gotovo prepričal, kdo je to mično idrsko «zjalo». Tako pa me je vsaj spomnila na moje drage idrske prijatelje.

V tramvaju se je vozil tudi mojemu vipavskemu prijatelju Drejcu podoben hudomušnež, ki je s svojimi izbornimi dovtipi izvrstno zabaval vse sopotnike in je tudi medicus veterinarius, t. j. živinozdravnik po poklicu.

Tramvaj te pripelje torej lepo v Lovran. Tu izstopiš in najdeš že pripravljeno korijero, katera te popelje zelo po ceni v Moščenico in dalje, ako hočeš.

A meni bolj ugaja Lovran, zato izstopim. Prijetno me preseneti napis: «Trattoria alle Viole». — Hoj! To omami takoj Tržačana. V Trstu, v ulici G. Carducci, je namreč stara restavracija istega imena. Tam smo imeli, tempi passati, nekdaj kot smrkavci, vedno ponesrečene trojezične pevske vaje. Ako je bas pel, je tenor obiral pišče, bariton ščipal natakarico, a pevovodja sam praznil kakor za stavo čaše mojih pevcev, zamaknjenih v različne ideale.

Premagali so me spomini — in hajd «Alle viole». Ni mi bilo žal. Črnooka, vitka Hrvatica nam je ponudila pristnega bržečana in gnjat. Vse «domače», ali v hrvatski italijanščini ‚domestico'. Dekle kakor vila Velebita, in vince kot rubin. Skrbno - čedna, majhna gostilna, v kateri bi se dalo tudi čedno sanjariti!... A tramvaj vozi sedaj po zimi do sedmih le vsake pol ure, po sedmih do desetih pa vsako uro. Dasi sam pozabiš na vozne rede celega sveta — tako pa te vzbudi sladko opominjajoči glas bližnje sorodnice, katerega viteško ubogaš. Ozrem se še na pretepaški hrib «Mons Laurentus» in težko mi je verjeti, da so se ljudje pred 1200 leti zraven tako dobre kapljice tako grdo mrcvarili.

***

Tržačan, najsi pride kamorkoli, si želi posebno rib in zelenjave. Opatija pa je posebno sedaj po zimi, slabo preskrbljena z ribami. V Preluki imajo sicer «tonero», toda letos so ujeli komaj bornih 40—50 repov. Čujte in strmite! Tu ali v bližini nalovljene ribe — pravijo vsaj tako — gredo v Trst. Ali je čudno potem, da plačujemo v Trstu za ribe — opatijske cene?

Znanci mi pravijo, da celo poletje ni bilo dobiti niti lističa radiča, dasi bi ga deset tisoč kosmopolitičnih želodcev z veseljem prebavilo cele tovorne vlake. Tu je torej obljubljena dežela za goriške vrtnarje. Sicer je tu precej vrtnarjev, a ie za po angleškem načinu urejene krasne senčnate vrtove. Sicer vidiš proti Iki, pod Veprincem in proti Lovranu, tudi precej sadnih vrtov, češenj, jabolk in kostanja... Nikjer pa ne vidiš zelenjadnega vrtiča, nikjer, razen zasebnih, cvetličnjaka. Samo v Rivi pri Lovranu gojijo vrtnice. Uboge «vrzote» stanejo tu L 2.40 kg, zraven je pol gnilega perja. Nekaj vrtnarjev bi res tu sijajno živelo. Tozadevna zemljišča se dobijo z lahkoto v najem v neposredni, hriboviti, solncu izpostavljeni in z vodo zadostno preskrbljeni bližini. Kmetje mornarijo v tujini, ali pa si od pritoka tujcev v raznih poklicih služijo kruh. Podnebje je sredozemsko. Aloje in palme krasijo vse vrtove. Šestdeset let stare palme tvorijo celo polovico — približno 300 metrov — dolgega drevoreda v Opatiji. Z zelenjavo in cvetlicami, posebno z vijolicami in nageljni (ena sama zabava po leti v hotelu «Quarnero» jih porabi na vozove), a po zimi s krizantemami postaneš tu v doglednem času lahko milijonar. Za nekaj najspretnejših goriških vrtnarjev bi bila tu pravcata Amerika, vsaj podjetnejši bi lahko organizirali uvoz zelenjave in cvetlic v Opatijo.

***

Kopališč je tu obilo, javnih in zasebnih, s približno 1200 kabinami. Razdeljene so na zdravilišča (dr. Sköge, dr. Mahler), zasebne dvorce in hotele. Največ jih imajo «Italia», «Savoya» in najobsežnejše «Angiolina». Tu se v lepih poletnih nočeh koplje v mehkih valovih razposajeno vesel mešan zbor Amorjevih kandidatov... Kaj čuda potem, ako se celo temni lavorjevi gaji ob obrežju, zibljejo skozi celo leto v ritmu najrazposajenejšega brazilijanskega «Tanga»! Seveda sedaj po zimi samevajo kopališča. Pa tudi zima ni tu brez zabave. Zato skrbijo vsakovečerni plesi v hotelu «S Marco in «Grand-Hotelu». V «Arcate» pa so vsak četrtek, soboto in nedeljo mični družinski večeri.

Po leti pa tu mrgoli tujcev. Letos do konca novembra jih je bilo 38.000. To število velja za Volosko-Opatijo. Ika in Lovran imata lastno «Commissione di Cura». Zimski obisk je seveda pičel. Seznam od 27. novembra našteva 200 tujcev - gostov.

Za zdrav humor skrbi nekoliko tudi italijansko - nemški tednik «Abbazia». Navadno prinaša stare dovtipe, novi so le redki. Mislim, da je prinesel najboljšega dne 28. novembra, nehote. S tem dnem zaznamuje namreč pod rubriko: «Stato Civile di Laurana»:... B. C. di Nicolò e di B. A. - 2 illegittimi... Troppa grazia, S. Antonio! je dostavil svinčnik hudomušneža. Hm! dekle gotovo ni «špancíralo» po onem, od patrijarha prokletem hribu svojega kraja.

Izprehodi in izleti.

Za izlete imaš na razpolago tramvaj, avto in kočije. Na Reko se popelješ lahko vsake pol ure. Ako pa si se odločil za izprehod, ti svetujem, da se pod gostilno «Adriatico» v Voloskem, kjer je tudi prva tramvajska postaja, ako si se pripeljal z železniške postaje Opatija-Matulje, in zadnja za Volosko, ako si prišel iz Opatije, potrudiš enominutno do malega pristanišča. Tu imaš tik morja divno, umetno, polurno pot «Lungomare Regina Elena» do Opatije. Te poti je sama čarobna romantika. Kakor bi hodil pod obzidjem srednjeveškega mesta, s skrivnostnimi podzemskimi izhodi na morje. Ako imaš še tako malo fantazije, ti vendar pričara namesto dvorcev, gradove srednjeveških vitezov. In ob nabrežju tik morja, hodiš do Lovrana, tri ure in več. Krasen je zalivček in kopališče last zdravilišča dr. Szögeja. A naravnost bajno idiličen je izumetničeni zalivček pod sanatorijem dr. Mahlerja. Nehote si misliš, zakaj niso sem postavili svojih fevdalnih gradov starodavni mogočneži. Morebiti zato, ker so itak živeli v polni romantiki. Najbolj verjetno zato ne, ker so se bali soseščine senjskih Uskokov, po morju pa nenapovedanega obiska Benečanov in Turkov...

Polurni izprehod se konča v senčnatem gaju hotela «Quarnero». Z obzidanega nabrežja uzreš v morju pod seboj, na divje razklanih čereh kip Matere božje, tudi v tem zimskem času okrašen s cvetkami. Mahoma izginejo frivolne misli. Dušo ti objame rahla, tiha poezija. Z rahlim šumenjem poljubljajo Njeno vznožje valovi, kakor v molitvi žuborijo svoj večni poem Materi - Kraljici...

V mimo plovečem čolnu je odložil ribič vesla za hip, odkrit, si je z rokavom otrl potno čelo in se z nemo pobožnostjo zamaknil v kip Madonnine...

— — — — — — — — —

Še petnajst korakov, pa si na trgu v Opatiji. — Zopet te objame vrvež modernega kopališča, ob obrežju pa se nadaljuje pot v Iko in Lovran.

Sic transit...

Slučaj me je zanesel v hotel «Liburnia» in tako je preteklost krasno vezana s sedanjostjo.

Pravijo, da je večkrat stanoval tu pokojni črnogorski kralj Nikita. Morebiti je spal ravno v tej veliki sobi z izgledom na morje, v tej sobi desnega balkona v prvem nadstropju. Od tu lahko vidiš vsak čoln, vsako ladjico, katera hiti proti Reki ali pa prihaja od tam. Pravcata soba za tiho razmišljanje, odkoder tudi pišem te vrstice za ljubljeno «Edinost».

Na oknu v pločevini je začrtano ime: «Baronesse Vittef...», konec imena je izpran. Baronica je bila najbrže sama. Ko se je naveličala v mirni poletni noči sloneti na oknu in gledati na večno lepi, nemirni Kvarner in poslušati do okna segajoče, skrivnostno šepetanje njegovih legendarnih valov, je v brezimnem hrepenenju krasne poletne noči z briljantom prstana začrtala nehote v pločevino okna svoje ime... Pred več nego 20-timi leti! Hotel je zgrajen leta 1904. — Morebiti majhna idila kneza-pesnika? — — —

Stanoval je tu v Voloskem najbrž zato, ker so se v Opatiji, v hotelu «Stefanie» (sedaj «Regina», nekdanje krasno gledališče hotela je sedaj spremenjeno v kino) šopirili Habsburžani — zato, da jim je bil — daleko...

A tudi nekdanji sijaj hotela «Liburnia» je izginil. Leta 1919. je imel še staro opremo. A slabi povojni časi so prisilili družbo, katera je bila imejiteljica hotela, da ga je prodala in z njim tudi posebej sijajno, luksusno opremo. Sedaj je last posojilnice. Hotelir je gospod Jan Kotuč, ljubeznivo šaljiv Slovak, kateri skrbi in se zanima z očetovsko pozornostjo za svoje goste, tako da se že prvo uro počutiš kakor doma. Tu imaš tudi medmestni telefon. Hotel je zelo čeden in strežejo ti z izbrano, skrbno ljubeznivostjo. A za kralje ni več...

Kraljev tudi v «Stefanie» ni več, ker ni več hotela tega imena, Liburnija pa je ostala. Njen hraljevi gost pa spi večno spanje: Sic transit ... Tako mine in sploh se zdi, kakor da bi bilo celo liburnijsko nabrežje pradavnih spominov...

Konec.

Ko sva v Voloskem izstopila iz tramvaja, sva se s tujcem običajno bedastim obrazom, zvedavo ogledovala štiri nebesne strani Voloskega. Nenadoma nama zadoni za hrbtom prijazen nemški klic; «Was suchen die Herrschaften?» Obrnem in zagledam gostilno «Adriatico» oziroma na vratih gostilne njeno gospodinjo. Da se pomenimo, stopiva v gostilno. Na steni v sobi me iznenadi slika blejskega otoka — a še bolj v sosedni sobi pristno kranjska govorica. Gospodinja je Nemka, gospodar gosp. Šarl, stara korenina z Bleda. Oba se nahajata že nad trideset let tu. Oba sta tu služila, se seznanila in si s prihranki kupila gostilno. Tu dobiš ob dobri postrežbi vse potrebne informacije. Zvečer pa ti zna povedati gospod Šarl mične dogodbice iz svojega življenja. Omenjena bodi samo dogodbica z nekdanjim ministrom, ogrskim grofom Andrassy-jem. —

Gosp. Šarl je služil v hotelu «Stefanie» (sedaj «Regina») za kočijaža. Tramvaja in avtomobilov takrat še ni bilo. Zjutraj je moral peljati ministra na postajo v Matulje. Ko se je vračal s postaje, je našel v kočiji, usnjato odprto torbico, polno listin in med temi 8600 goldinarjev. Prišedši domov je poštenjak izročil vse ravnatelju. Črez par ur je prišla brzojavka: «Izgubil usnjato torbico z važnimi državnimi listinami in večjim denarnim zneskom, morebiti pozabil v hotelu. Nagrada najditelju. Grof Andrassy.»

Ko je drugi dan gosp. Šarl vprašal vratarja po nagradi, mu je ta izročil 25 krajcarjev z besedami: «Tu imaš za špago, da se obesiš — tepec!» Nagrado pa je dobil ravnatelj. —

***

Omenjeno bodi še, da sem tu, kakor Freeman v D. Feiglovi «Pasji dlaki» našel tudi jaz Kraševca — Ostrovško, doma iz Velikega dola pod Komnom. Na Reki je sedaj, spoštovan pekovski mojster, ob lepih popoldnevih pa prihaja z lepim štajerskim vozičkom in še lepšo hčerko na obisk k staremu prijatelju z Bleda. Med seboj govorita «uskoško». — Zahvaliti se jima imam za marsikatero kratkočasno urico. —

***

V zaključek priporočam vsem, da si po možnosti, stroški niso preveliki, ogledajo ta krasni kotiček naše zemlje. Med prijaznimi prebivalci teh krajev se bodo že drugi dan počutili kakor doma. —

Znanost in umetnost

Kaj je spanje?

Malo stvari je, ki jih tako malo razumemo kot spanje. Večer za večerom hodimo spat in vstajamo zjutraj — nočni delavci vrše to obratno — vendar pa nihče od nas ne ve, kaj je spanje pravzaprav. Spanje je kakor svet zase in svet, ki ga ne poznamo in ne vemo niti, kje je njegov vhod, da bi vstopili vanj ali vsaj pogledali skozenj. Mnogo znanstvenikov je že povedalo svoje mnenje o spanju in dva med njimi se ne ujemata. Tudi nekaj knjig je že napisanih o tem predmetu; v vsakem leksikonu najdemo po nekoliko teorij, ki pojasnjujejo problem. Toda, ko prebrskamo vse skozi, spoznamo na koncu, da smo tam, kjer smo bili v začetku. Teorij je mnogo in vsaka je drugačna; vsaka je lahko prava ali neprava.

Nekateri so mnenja, da je spanje le posledica raznih strupov, ki se tekom dela naberejo v našem telesu. Ti strupi nekako povzročajo omotenje možganov — pa zaspimo. Povsem možna teorija bi bila to, a ker ne temelji na dejstvih, ni mnogo vredna. Druga teorija je preprostejša. Ta pravi, da se možgani utrudijo, kakor se po napornem delu utrudijo roke. Možgani čutijo potrebo po počitku in prenehajo delovati — to je spanje. Tudi ta teorija je možna, vsaj deloma.

Spanje se deli v več vrst. Naprimer: 1 — Naravno spanje; 2 — hipnotično spanje, ki se razlikuje od ostalih vrst v tem, da hipnotiziran človek spi lahko z odprtimi očmi; 3 — narkotično spanje, ki ga povzročijo omotila, na pr. pri operacijah; 4 — omedlevica ali od udarca povzročena nezavest in 5 — zimsko spanje, ki je lastno nekaterim živalim, na pr. medvedom, jazbecem itd. Pri zimskem spanju pojenja pri živali skoro vse telesno delovanje, celo delovanje dihal se zelo zmanjša. Pravijo, da poznajo umetnost zimskega spanja tudi ljudje. V vzhodni Indiji je baje mnogo takih «spalnih umetnikov», ki spijo tedne in tedne, ne da bi jim kaj škodilo. Tekom spanja spodvijejo jezik na vznoter in nekako otrpnejo.

Mnogo raziskovalnega dela bo še treba, preden bomo zares vedeli, kaj se zgodi, kadar zaspimo.

Pomniti je treba, da človek nikoli ne zaspi, če ima oči odprte — le pri hipnotičnem spanju je izjema. To dejstvo je v veljavi tudi pri živalih z malimi izjemami. Ribe, na drugi strani, ne morejo zapreti oči pa tudi nikoli ne zaspijo (nekaj izjem je tudi tu). Kdor ima doma zlate ribice, bo vedel, da živalice ne spijo nikoli; po noči in po dnevu otepajo z repki in plavajo. Jasno je, da njim spanje ni potrebno.

Izkušnja nas uči, da se bomo snu z uspehom upirali samo tedaj, če bomo imeli oči odprte. Po daljšem bdenju zaspimo skoro takoj, če se trepalnice zaprejo. V polzavesti se morda spomnimo, da moramo biti budni, odpremo oči in vzbujeni smo popolnoma. To dejstvo samo pobija teorijo o strupih, ki da se nabirajo med delom v telesu in omotijo možgane. Od volje nas samih je odvisno, da zaspimo ali pa ne. Če bi si človek skrajšal čas spanja na minimum, če bi se njegovi potomci trudili, da bi ga v tem še nadkrilili in če bi se to prizadevanje nadaljevalo neprestano v naslednjih rodovih, bi znabiti potreba po spanju izginila popolnoma.

Kadar spimo, spijo naši možgani le deloma. Tudi v spanju morajo paziti, da se razne telesne funkcije vršijo v pravem redu. Take funkcije so dihanje, krvno kroženje itd. Možgani ne spijo nikoli in na podlagi tega dejstva je Hugo Gernsback izumil poseben «hipno-bioskop», s katerim se more človek učiti tudi med spanjem. Aparat deluje po principu fonografa. Plošča za ploščo prihaja na vrsto in mu v sebi vtisnjene nauke pošilja skozi fonografsko igro in tresočo membrano po gumijevih cevkah na ušesa. Taka «predavanja» med spanjem ne ostanejo v živem spominu, vendar pustijo v možganih sledove.

Spanje bi torej ne bilo drugo kot naša lastna volja, da spimo. Ko hočemo spati je, kakor da bi sami sebe hipnotizirali. Kdorkoli sklene, da bo noč prebil brez spanja, ne bo zaspal. Toda kadar naša volja omaga, ko jo želja po spanju nadvlada, že vse v telesu popušča in v nekaj trenutkih že plavamo v kraljestvu sanj. Ko solnce posije na nas, pa se vzbudimo avtomatično. Teorijo, da je spanje tudi produkt naše volje, potrjuje deloma tudi dejstvo, da lahko v naprej določimo, kdaj se moramo vzbuditi. Ako zvečer, ko gremo spat, vemo, da se moramo naslednje jutro vzbuditi ob štirih, se ob določenem času z gotovostjo vzbudimo. Ako smo pa zvečer popolnoma prepričani, da nas bo ob določeni uri zjutraj prišel nekdo poklicat, se ne bomo vzbudili, če ga ne bo.

Ta teorija velja pač za normalno naravno spanje, ki nastane pod navadnimi vsakdanjimi pogoji. Nenormalno spanje, ki ima svoj povod v nenavadnih pojavih, kakor bi bila na pr. prekomerna telesna izčrpanost, ni spanje v pravem pomenu besede nego nekaka telesna in možganska otopelost. Kadar tako zaspimo, se ne bomo z močjo volje vzbudili ob času, ki smo ga določili vnaprej; spali bomo naprej dokler se izčrpane telesne sile zopet ne okrepijo.

F. M.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Znanost ga je rešila.

Ni dolgo od tega, ko je krmitelj s svojim avtomobilom povozil v pariški okolici moža do smrti. Pred sodnijo ni hotel nobeden verjeti krmitelju, ki se je zagovarjal s svečano izjavo, da je bil mož popolnoma pijan in da se je zaletel vkljub vsem svarilnim znamenjem naravnost v avtomobil in je bilo njemu, krmitelju, do cela nemogoče izogniti se pijancu. Ker ni bilo nobene priče daleč okrog, je zadeva slabo kazala za krmitelja. Toda znanost je priskočila obtožencu na pomoč in mu dala polnoveljavno pričo v obliki krvne poskušnje. Sodni zdravnik dr. Boon, ki je mrliča preiskoval, je izjavil da je moral mrlič tik pred svojo smrtjo izpiti v resnici večjo količino alkohola. Nato je preiskal kemik kri, in ugotovil, da je izpil mož štiri litre močnega vina, kar ga je moralo seveda popolnoma upijaniti. Na podlagi teh dveh izjav, zdravnikove in kemikove, je bil krmitelj oproščen; moderna znanost je dokazala njegovo nedolžnost.

Zračni geometri.

V Alaski (Severna Amerika) nameravajo napraviti zemljevid še ne preiskane pokrajine s pomočjo letal. Dve letali, ki bosta lahko pristajali na zemlji, na vodi in v snegu, nosita geometer, ki imajo s seboj filmski aparat in fotografirajo pokrajino iz višine treh tisoč metrov. Dosled napravljene fotografije so dovedle do odkritja doslej še neznanih jezer in rek. Delo je preračunjeno na štiri leta.

Raziskovalec umorjen.

Švicarski učenjak in geolog Kuhn je bil poslan od neke družbe v pragozd venezuelske republike v Južni Ameriki. Imel je nalog, da izsledi petrolejske vrelce. Nenadoma so njega in njegovo družbo obkolili Indijanci, ki so bili daleč okrog znani radi svoje divjosti in radi svojega sovraštva do tujcev. Videlo se je koj, da so imeli na piki edino le voditelja ekspedicije učenjaka Kuhna. V najkrajšem času je imel po vsem telesu strupene puščice, nato so mu divjaki odrezali glavo in roke in mu iztrgali še srce iz telesa. Zbežali so nato v pragozd. Ko so prišli člani ekspedicije, ki so se bili porazgubili za drevesa, k svojemu voditelju, so videli, kako so ga bili razmesarili Indijanci. Tako je zvedel svet o nesrečni usodi učenega Švicarja.

BORZNA POROČILA

Trst, 10. januarja 1927.

Amsterdam 910—930, Belgija 312—322, Francija 89.50—90.50, London 110—111, New-York 22.75—23, Španija 350—360, Švica 437—447, Atene 29—31, Berlin 540—550, Bukarešt 11.50—12.50, Praga 67-68, Ogrska 395—415, Dunaj 320—340, Zagreb 40—41.

Vojnoodškodnin. obveznice 63.80.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omej. poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema „Dinarje" na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plačuje zavod sam.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.

— Obrestna mera po dogovoru. —

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67. 113

Najstarejši slov. denarni zavod

Predno prodate

KRONE, GOLDINARJE ZLATO in SREBRO

obiščite zlatarno 111

STERMIN v TRSTU, Via Mazzini št. 43

kjer dobite najvišje cene. - Kupujem listke mestne zastavljalnice.

Tvrdka M. PETRIČ v Postojni

priporoča svojo bogato zalogo ur, zlatih in srebrnih predmetov in raznovrstnih daril.

Zaloga originalnih šivalnih strojev «Singer». Prodaja tudi na obroke. Pouk v vezenju brezplačno. (135)

Žepni koledar „EDINOSTI"

se dobi v Tiskarni Edinost

in v

Knjigarni-Papirnici Stoka

V usnje vezan stane L 6·—.

V platno vezan stane L 4·—.

ZDRAVNIK

Dr IV. HRIBERNIK

SPREJEMA 112

V VIA VALDIRIVO ŠT. 33

(NASPROTI KAVARNE ROMA

OD 2.30 DO 3.30 POPOLDNE

Naznanilo.

Podpisana naznanja, da je z dnem 5. januarja t. l. določena cena za

neposneto mleko

na L 1.60 liter na drobno. Za preprodajalce posebni popusti.

Odlikovana mlekarna

V. Cominotti

152 Trst (5) Via D. Rossetti št. 8

Zobozdravnik

Dr. SARDOČ D.

ordinira v TRSTU

Via M. R. Imbriani št. 16, III. (prej Via S. Giovanni)

od 9-12 in od 3-7 110

POZOR!

Ne pozabite, da ima tvrdka

Old England

Trst, Corso V. E. 26

(nasproti zastavljalnici)

Izgotov. obleke

površnike

tu- in inoz. blago

Lastna krojačnica I. r.

Podruž. v Idriji

Via Castello 68

(hiša Lapajne)

Govori se slovenski